Ἀριθ. 547 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ ΙΑ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΑ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

22 Ἰουνίου 1886

Ο ΓΟΥΣΤΑΥΟΣ ΕΙΧΤΑΛ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

1833—1835

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.]

Ζητούνιον (Λαμία)

Ὁ κ. Χατζῖσκος, ἔπαρχος πρὸ εἴκοσιν ἡμερῶν, νυμφευθεὶς πρὸ δέκα ἡμερῶν, ἐγκατασταθεὶς πρὸ τριῶν μόνον ἡμερῶν εἰς τὴν οἰκίαν του· — Μεγαλοπρεπὴς Τουρκικὴ οἰκία. — Θέα ὡραία πρὸς τὸν κόλπον.

Λιποταξίαι Βαυαρῶν στρατιωτῶν. Δέκα ἡμέρας πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου ἐλιποτάκτησαν δέκα τρεῖς, πρὸ δύο δὲ ἡμερῶν εἶχον λιποτακτήσει ἕξ. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου ἠγγέλθη ἡ λιποταξία ἑτέρων δεκαπέντε ἐκ Πατρατζικίου (Ὑπάτης.)

— 10 Δεκεμβρ. Ἐπίσκεψις εἰς τὸν Δρόσον Μανσόλαν. [1])—Δυσκολία εὑρέσεως ἐργατῶν. Ἐκ τῶν ὑπαρχόντων οἱ πλεῖστοι ἔρχονται ἐκ Τουρκίας, μένουν δὲ εἰς Ἑλλάδα ἓξ μῆνας. Ὡς πρὸς τοῦτο οἱ Βαυαροὶ ἐχρησίμευσαν μεγάλως, θὰ ἦτο δὲ εὐχῆς ἔργον ἡ ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἀπαλλαγὴ ὅσων ἐξ αὐτῶν γνωρίζουν τέχνας.

Τόκοι ὑπερβολικοί. Εἷς ἰδιοκτήτης δύναται νὰ δανεισθῇ χρήματα πρὸς 2 % κατὰ μῆνα καὶ νὰ κερδίσῃ ἐν τούτοις 15 % κατ' ἔτος. Χωρικοὶ ἔχοντες ἀνάγκην χρημάτων, πρὸς καλλιέργειαν γαιῶν τὰς ὁποίας ἠγόρασαν, ἐδανείσθησαν καὶ πρὸς 3 % τόκον κατὰ μῆνα. Ὑπάρχουν εἰς τὰ πέριξ διάφοροι πλούσιοι ἰδιοκτῆται αὐξήσαντες οὐσιωδῶς τὸ εἰσόδημα τῆς γῆς των. — Ὁ κ. Δρόσος Μανσόλας ἤρχισε νὰ καλλιεργῇ βάμβακα αἰγυπτιακόν.—Διάθεσις τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ Τούρκων πρὸς ἐκποίησιν τῶν γαιῶν των.

— 11 Δεκεμβρίου. Ἐπεσκέφθην τὸν κ. Μανιτάκην καὶ τὸν Περραιβόν. Συνομιλία μετὰ τοῦ Χατζίσκου. Ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι θὰ μοὶ καθυποβάλῃ τὰς προτάσεις τῶν συγγενῶν του.

[1]) Ἐκ τῆς ἐφημερίδος Ναυπλίου «ὁ Χρόνος» βλέπω ὅτι ὁ κ. Δρόσος Μανσόλας διωρίσθη τὴν 11 Μαΐου 1833 Νομάρχης Φωκίδος καὶ Λοκρίδος. Συγχρόνως δὲ εἶχε διορισθῆ Ἔπαρχος Φθιώτιδος ὁ κ. Λοιδωρίκης.

Ἀποικισμός. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἡ Τουρκία δὲν παρέχει πολλὰς ἐλπίδας. Μικρὰ διάθεσις μεταναστεύσεως ἐκεῖθεν, τὴν ἠλάττωσαν δ' ἔτι μᾶλλον τὰ περὶ δεκάτων καὶ περὶ μοναστηρίων ληφθέντα μέτρα. Οἱ Τοῦρκοι θέτουν ἐμπόδια εἰς τὴν μετανάστευσιν, καὶ μάλιστα τὴν ἀπαγορεύουν αὐστηρῶς.—Οἱ ἐνταῦθα ἰδιοκτῆται ἤθελον εὐκόλως παραχωρήσει εἰς τοὺς ἀποίκους ἐνοικιάσεις διὰ 30 καὶ 40 ἔτη.

— *Λιποτάκται* Βαυαροί, δεκαπέντε τὸν ἀριθμόν, συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Ὑπάτῃ ὑπομοιράρχου καὶ πέντε χωροφυλάκων. Εἷς τῶν λιποτακτῶν ἐφονεύθη, ἕτερος ἐπληγώθη, οἱ λοιποὶ μετεφέρθησαν ἐνταῦθα. Ἀνάγκη ἐπιτηρήσεως εἰς τὰ σύνορα.

— Γεῦμα εἰς τὴν τράπεζαν τῶν ἀξιωματικῶν. —Ἐπίσκεψις εἰς τὸν κ. Δρόσον Μανσόλαν.

— *Πλοῦτος Θεσσαλίας.* Ἔσοδα τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια γροσίων. Πληθυσμός, 300,000 Ἕλληνες καὶ 50 μέχρι 60,000 Τούρκων.—Εὐημερία τῆς πόλεως τῶν Ἀμπελακίων, παρὰ τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Ἤθη εὐρωπαϊκά, βιβλιοθήκη, λέσχη, κτλ. — Τὰ εἰκοσιτέσσαρα χωρία τῆς Θετταλομαγνησίας.

— *Οἱ Βλάχοι* τρέφουν τοὺς λῃστὰς εἰς τὰ ὄρη πρὸς προφύλαξιν τῶν ποιμνίων των.—Οἱ ἀρχιποιμένες των ἔχουν τὸ προνόμιον τοῦ νὰ μὴ πληρόνωσι τίποτε διὰ τὰ ποίμνιά των, τοῦτο δὲ εἶναι αἰτία παραπόνων ἐκ μέρους τῶν κατοίκων. Ὁ ἀριθμός των συμποσοῦται, ἐν συνόλῳ, εἰς δύο ἢ τρεῖς χιλιάδας οἰκογενειῶν, ἔχουν δὲ διακοσίας ἕως τριακοσίας χιλιάδας πρόβατα. Αἱ περὶ συνοικισμοῦ προτάσεις των δὲν εἶναι σπουδαῖαι. Δι' αὐτῶν ἐξαγοράζουν μόνον τὸν καιρόν. Οἱ Ἀρβανιτόβλαχοι (οἱ καὶ καλλίτεροι ἐξ αὐτῶν) ἐζήτησαν νὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς Βαρδάρι, πλησίον τῆς Βουδουνίτσας, ἤρχισαν δὲ καὶ τὴν οἰκοδομὴν ἐκκλησίας ἐκεῖ, ἀλλὰ τὴν διέκοψαν ἅμα λαβόντες τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν συνοικισμοῦ. Ἀδύνατον νὰ μεταβάλῃ τις αὐτοὺς εἰς γεωργούς, ἀλλ' ἴσως δύνανται νὰ γίνωσι βιομήχανοι ἢ ἔμποροι. Πρὸ τούτου ὅμως ἀνάγκη νὰ ἀπομονωθῶσι χωριζόμενοι.

Κατ' ἔθιμον ἰδιάζον εἰς Φθιώτιδα καὶ τινας παρακειμένας χώρας, ἡ ἰδιοκτησία τῆς νομῆς

ἐπὶ γαιῶν ἀκαλλιεργήτων ἦτο, ἐπὶ τουρκοκρατίας, κεχωρισμένη τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς. Οἱ σχετικοὶ ἰδιοκτῆται ἐπώλησαν χωριστὰ τὰ δικαιώματά των, ὡς ἐγένετο (παραδείγματος χάριν) εἰς Ἀγίαν Μαρίναν, κτῆμα τοῦ Δρόσου Μανσόλα. Οἱ χωρικοὶ ὅμως εἶχον ἴδιον τμῆμα πρὸς χρῆσίν των. Τοῦτο δίδει σήμερον ἀφορμὴν διενέξεων μεταξὺ τῶν Βλάχων, οἵτινες ἐνοικίασαν τὰ βοσκήματα, καὶ τῶν χωρικῶν τοῦ κ. Δρόσου.

Ἀναντιρρήτως ἡ φορολογία σήμερον πιέζει περισσότερον τὸν γεωργὸν ἢ τὸν βοσκόν. Ἡ ἐτήσιος ἀποφορὰ ἑνὸς προβάτου (ἢ αἰγὸς) δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς ἓν τάληρον, ὁ δὲ φόρος εἶναι 12 λεπτὰ μόνον.

Ἐκ τοῦ προϊόντος τῶν ποιμνίων τρέφονται καὶ ἐνδύονται οἱ κάτοικοι τοῦ Ἐσωτερικοῦ καθὼς καὶ οἱ τῶν νήσων, εἴτε τοῦ Αἰγαίου εἴτε τοῦ Ἰονίου πελάγους. Γίνεται δὲ καὶ τις ἐξαγωγὴ εἰς Νεάπολιν καὶ εἰς τὴν Παπικὴν Ἐπικράτειαν, ὅπου ἐξοδεύεται ὁ τυρὸς διὰ τὰ μακαρόνια.

Ἐπανέλαβα ἀπόψε μετὰ τοῦ Χατζίσκου, τοῦ Καρέζη, καὶ τοῦ Καπετὰν Γεωργάκη τὴν συζήτησιν περὶ νομῶν. Καὶ οἱ τρεῖς παραδέχονται ἐκ συμφώνου ὅτι ὁ φόρος ἠδύνατο νὰ ἦναι μεγαλείτερος, καὶ ὅτι ὁ τρόπος τῶν ἐνοικιάσεων γίνεται ἀφορμὴ δυσαρέστων διαφορῶν μεταξὺ τῶν κατοίκων, ἀνοίγει δὲ τὴν θύραν εἰς τὰς καταχρήσεις τῶν Ἐφόρων. Οἱ κάτοικοι παρεπονέθησαν πέρυσι διὰ τὴν διὰ πλειστηριασμοῦ ἐνοικίασιν, διότι ἠδύναντο οὕτω νὰ τοῖς ἀφαιρεθῶσι τὰ βοσκήματά των. Ἀλλ' ἐφέτος εἶναι τοσοῦτον ἀποτεθαρρημένοι, ὥστε θὰ παραδεχθῶσιν εὐχαρίστως τὸ μέτρον τοῦτο. Διὰ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὁ φόρος ἠμπορεῖ νὰ ἀναβῇ μέχρι 50 καὶ 70 λεπτῶν δι' ἕκαστον ζῶον.—Τὴν σήμερον ἡ ὠφέλεια εἶναι τοσαύτη, ὥστε οἱ βοσκοὶ δὲν πωλοῦν ζῶα πρὸς σφαγήν.

Ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς ἔχει σήμερον περὶ τὰ 2 ἑκατομμύρια ζῶα. Ὁ ἀριθμὸς μέγας, ἐν τούτοις ἡ ἀξία τῶν μαλλίων ὑψώθη. Τὰ πέρυσι πωληθέντα πρὸς 60 λεπτὰ τιμῶνται ἐφέτος μιᾶς δραχμῆς.

Ὡς πρὸς τοὺς Βλάχους, πρέπει νὰ ὑποχρεωθῶσιν ἁπλῶς νὰ ἐγγραφῶσιν ὡς δημόται ἑνὸς δήμου. Εὑρίσκουν τόσα ἐν Ἑλλάδι πλεονεκτήματα, ὥστε δὲν ὑπάρχει φόβος μὴ ἐπιστρέψωσιν εἰς Τουρκίαν.

—$^{2}/_{14}$ Δεκεμβρίου. Ὁ κ. Μανσόλας ἦλθεν εἰς διαπραγματεύσεις μετά τινων οἰκογενειῶν ἐκ Θεσσαλίας, αἵτινες ἐζήτησαν νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς τὰς γαῖάς του. Αἱ οἰκογένειαι αὗται δὲν ἔχουν ἰδιοκτησίας ἐν Θεσσαλίᾳ, ὑπέστησαν δὲ τοσαῦτα δεινὰ ἐκ τῶν Τούρκων, ὥστε ἀπεφάσισαν νὰ παραιτήσωσι τὴν πατρίδα των. Ὁ κ. Μανσόλας δίδει τοὺς βόας καὶ τὸν σπόρον. Ἐκ τοῦ ὁλικοῦ προϊόντος θ' ἀφαιρῆται τὸ δέκατον διὰ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ὁ σπόρος, τὸ δὲ ἀπομένον νὰ διανέμηται ἐξ ἡμισείας. Ἐὰν χαθῇ ὁ σπόρος ἢ ψοφήσῃ βοῦς, ἡ ζημία εἰς βάρος τοῦ ἰδιοκτήτου.

—$^{3}/_{15}$ Δεκεμβρίου. Γεῦμα μετὰ τῶν Γερμανῶν ἀξιωματικῶν. Συνομιλία μετὰ τοῦ Δ. Μανσόλα καὶ τοῦ κ. Γώγου, ὅστις ἠγόρασε μεγάλην ἔκτασιν γῆς συντροφικῶς μετὰ τοῦ κ. Προβελεγίου.—Ἀνάγκη βελτιώσεως καὶ τελειοποιήσεως τῶν ἤδη ἐν Ἑλλάδι ὑπαρχουσῶν βιομηχανιῶν, οἷα ἡ κατασκευὴ μαλλίνων καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Εἰς Ἀμπελάκια ὑπῆρχον ἐργοστάσια προμηθεύοντα μάλλινα ὑφάσματα εἰς ὅλην τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν Ἤπειρον. «Οἱ Ἕλληνες τώρα λαμβάνουν ἀπὸ τὰ ξένα πολλὰ ἀντικείμενα «γενικῆς χρήσεως, καθὼς πετσὶ διὰ τὰς κάλ«τσας ἀπὸ τὴν Οὐγγαρίαν, φέσια ἀπὸ τὸ Τούνε«ζι καὶ τὴν Ἰταλίαν, πανὶ ἀπὸ τὴν Ἀμερικήν, «βώδια καὶ ἄλογα ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, σίδερα «ἀπὸ τὴν Σβεκίαν. Μὲ λέγουν ὅτι εἰς δύο χρό«νους διακόσιαι χιλιάδες βώδια καὶ ἄλογα ἐπέ«ρασαν τὰ σύνορα. Ἕως ἐφέτος ἡ Ἑλλὰς δὲν «ἐξῆξε καθόλου σιτάρι, καὶ εἰς τὸ ἐναντίον εἰσῆ«ξε κάποιον διὰ τὰς χρείας της. Λοιπὸν τὰ ἀν«τικείμενα τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι μόνον τὸ μετάξι, «λάδι, κρασὶ διὰ τὴν Ῥωσίαν, σταφίδες, μαλ«λί, τυρί, ὀλίγον βαμβάκι, ὅλα τὰ ὁποῖα δὲν «ἠμποροῦν νὰ *βαλτσάρουν* τὴν ποσότητα τῆς «εἰσαγωγῆς.» [1])

Εἰς τοῦ Δρόσου εὗρον συνηγμένους ὅλους τοὺς χωρικοὺς τῆς Ἀγίας Μαρίνης. Ἠγόρασαν παρὰ τῆς συζύγου τοῦ Χαλὶλ-μπέη τὰ δύο τρίτα τῆς Ἀγίας Μαρίνης, τὸ ἕτερον δὲ τρίτον ἔχει ὁ Δρόσος. Πολλαὶ δυσκολίαι παρουσιάζονται. Οἱ χωρικοί, συνειθίσαντες νὰ κλέπτωνται παρὰ τῶν Τούρκων, φοβοῦνται εἰσέτι. Εἶναι ἄνθρωποι ἐντούτοις ἔξυπνοι, ἀλλ' ὄχι ὅσον οἱ κατοικοῦντες τὰ ἐνδότερα, ἔνθα ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ διετηρήθη ἀμιγής. Ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ καὶ εἰς τ' ἄλλα ὄρη λαλεῖται καθαρὰ ἡ Ἑλληνική. Αἱ γυναῖκες τῆς Βελίτσης ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ ἔχουν προφορὰν χαριεστάτην.

Δύσκολος ἡ σύστασις ξένων ἀποικισμῶν ἐν Ἑλλάδι. Οἱ Ἕλληνες δὲν ἀγαποῦν τοὺς ξένους. Οἱ ἐγχώριοι θ' ἀποφεύγωσι πᾶσαν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν χωρίων τῶν ἀποίκων. Μέγα δὲ πρόσκομμα καὶ ἡ θρησκεία· ὁ ξένος κρεωφαγεῖ. Τοῦτο εἶναι ὡς ἐὰν ἔλεγον, εἶναι Ἰουδαῖος, Μωαμεθανός, ἄπιστος. Ἐπιγαμίαι δὲν θὰ γίνωνται.

Αἱ πολλαὶ ἑορταὶ ἄλλο κακὸν μέγα. Ὡς πρὸς τοῦτο ἀνάγκη διὰ τῆς πειθοῦς νὰ πολεμηθῶσιν αἱ συνήθειαι τῶν κατοίκων. Ἐὰν ἐπέμβῃ ἡ Κυβέρνησις ἐπισήμως διὰ διαταγῶν, οἱ ἱερεῖς θὰ ἀντιπράξωσι καὶ δὲν θὰ γείνῃ τίποτε. Ὁ κ. Γῶγος μὲ λέγει ὅτι ἐκ τῶν τριῶν πρό τινος ἀλλεπαλλήλων ἑορτῶν τῆς Ἀγίας Βαρβάρας, τοῦ

1. Τὰ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν εἶναι γεγραμμένα Ἑλληνιστὶ εἰς τὸ ἡμερολόγιον.

Ἁγίου Σάββα καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου, ἔπεισε τοὺς χωρικοὺς νὰ ἑορτάσωσιν ἀργοῦντες τὸν τελευταῖον μόνον.

Ἀνάγκη ἀντιπροσωπείας ἐθνικῆς ὀργανισθησομένης κατὰ τρόπον διάφορον τῶν προλαβουσῶν.

Ἔλλειψις ἀνθράκων εἰς Λαμίαν. Ἀποθαρρύνει τὰς κατασκευαστὰς ἡ ἐπιβολὴ φόρου 25%.

—$^{4}/_{16}$ Δεκεμβρίου. Συνομιλία μετὰ τοῦ κ. Τριγγέτα, ὑπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ. Οἱ Δερβεναγάδες καὶ ἄλλοι στρατιωτικοὶ Ἕλληνες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν Τούρκων ἐπιθυμοῦν μεγάλως νὰ ἔλθωσιν εἰς Ἑλλάδα. Διάκεινται πάντοτε ὡς ἐν καταστάσει πολέμου πρὸς τοὺς Τούρκους ἀρχηγούς. Δὲν συναντῶνται εἰμὴ ἔνοπλοι ἑκατέρωθεν. Ἡ ἐνταῦθα σύστασις τῶν ἐλαφρῶν ταγμάτων τοὺς ἐπλήρωσεν ἐλπίδων.

Ὁ κ. Τριγγέτας μετέφερεν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν τὸ πτῶμα τοῦ Βαυαροῦ λιποτάκτου, τοῦ ἐπὶ Τουρκικοῦ ἐδάφους φονευθέντος ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων. Ἄλλως οἱ Τοῦρκοι ἠδύναντο νὰ ἐπιβάλωσιν εἰς τοὺς χωρικοὺς πρόστιμον ἐκ τριακοσίων ἢ τετρακοσίων γροσίων κατ' ἄνθρωπον.

Ὁ νόμος τοῦ Ἀρμενοπούλου παρέχει εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν δικαίωμα προτιμήσεως ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἀγοραστήν, ἡ ἀρχὴ δὲ αὕτη ἐπικρατεῖ σήμερον. Δυνάμει αὐτῆς οἱ κάτοικοι τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἀπαιτοῦν τὸ δικαίωμα τοῦ ν' ἀγοράσωσι τὰ μένοντα δύο τρίτα τῆς περιοχῆς. Ὀφείλουν νὰ πληρώσωσι τοῖς μετρητοῖς. Τὰ δύο τρίτα τοῖς ὑπολογίζονται σήμερον διὰ δρ. 8,000, ἐνῷ τὸ τρίτον τοῦ κ. Μανσόλα ἐπωλήθη πρὸ δύω μόνον ἐτῶν ἀντὶ δρ. 2,000

—$^{5}/_{1}$ Δεκεμβρίου. Συνομιλία μετὰ τοῦ κ. Μάρκου. Παραπονεῖται διὰ τὰς εἰς τὸ κτῆμά του γενομένας καταστροφάς. Εἶχε φυτεύσει ὡραίαν φυτείαν μωρεῶν· εἰς βοσκὸς Βλάχος, δώσας ὀλίγας δραχμὰς εἰς ἕνα δημογέροντα, ἔφερεν ἐκεῖ τὰ ποίμνιά του καὶ κατέστρεψε τὴν φυτείαν. Κατεσκεύασε φραγήν· τοῦ τὴν ἀνέτρεψαν. Οἱ χωρικοὶ δὲν ἀνέχονται πλησίον αὐτῶν ξένους, ἔστω καὶ Ἕλληνας μὴ ἐντοπίους. Μηχανῶνται τὰ πάντα διὰ νὰ τοὺς διώξωσιν.

Ὁ κ. Μανσόλας ἐπλήρωσεν ἐφέτος ἐπὶ τοῦ ἰδιοκτήτου κτήματός του 25% ἀντὶ τοῦ δεκάτου. Πολλαχοῦ οἱ ἔφοροι ἐπλούτησαν. Τινὲς προτείνουσι νὰ πληρόνωνται τὰ δέκατα καθὼς ἐπὶ τουρκοκρατίας, εἰς σῖτον, καθυποβαλλομένων εἰς βαρὺ πρόστιμον τῶν ὑποκλεπτόντων μέρος τῆς εἰσοδείας. Ὁ κ. Μανσόλας νομίζει ὅτι ὁ καλλίτερος τρόπος θὰ ἦτο ἡ διαίρεσις τῶν σταχύων εἰς τέσσαρα μέρη, ἐξ ὧν νὰ ἐκλέγῃ τὸ ἕν ὁ εἰσπράκτωρ.

Καλλιέργεια. Οἱ χωρικοὶ ἐν γένει δὲν κοπρίζουν τὰς γαίας των. Καίτοι ἔχοντες τὴν κόπρον τῶν βοῶν καὶ ἀγελάδων, δὲν τὴν χρησιμοποιοῦν. Ἡ τέχνη των συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐκλέγωσι καλόν τι τεμάχιον γῆς ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης ἐκτάσεως ἐθνικῶν γαιῶν, τοῦτο δὲ καλλιεργοῦν ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ τὸ ἀφίνουν χέρσον τὸ ἑπόμενον ἔτος. Ἐντούτοις τὸ πλεῖστον τῆς καλλιεργησίμου γῆς ἠδύνατο δι' ὀλίγης φροντίδος νὰ σπείρηται ἐναλλάξ, τὸ ἓν ἔτος μὲ σῖτον, τὸ ἄλλο μὲ κριθήν, καλαμβόκι, κουκκία, βάμβακα κτλ. Τοῦτο ἤρχισε νὰ γίνηται εἴς τινας γαίας.

—$^{7}/_{19}$ Δεκεμβρίου. Ὁ κ. Δρόσος μοὶ λέγει ὅτι εἰς τὴν Φθιώτιδα τὰ πλεῖστα τῶν χωρίων ἦσαν *Κεφαλοχώρια*, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ χωρικοὶ εἶναι ἰδιοκτῆται, τὰ δὲ Ζευγολάτια ἢ Τσιφλίκια ἦσαν σπάνια. (Τοῦτο εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ ἀκριβές. Τὰ χωρία τῶν ὁποίων ὁ κ. Δρόσος μᾶς ἀνέφερε τὰ ὀνόματα εἶναι ὀρεινά, κυρίως δὲ κεῖνται εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ἐπαρχίας. Τὰ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σπερχειοῦ κείμενα ἦσαν, ἀπ' ἐναντίας, σχεδὸν ὅλα Ζευγολάτια.)

Τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκποιήσωσι τὰ κτήματά των ἐξησφαλίσθη διὰ τῶν πρωτοκόλλων εἰς τοὺς Τούρκους ἐντὸς ὅσων χωρῶν κατεῖχον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀποχωρήσεώς των. Δυνάμει τοῦ ὅρου τούτου ἠδυνήθησαν μέχρι τοῦδε νὰ πωλήσωσιν ὅσας ἰδιοκτησίας εἶχον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ. Διὰ τὰς ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τὸ πρᾶγμα ἀμφισβητεῖται, καθόσον οἱ Τοῦρκοι ἀπεσύρθησαν τῆς ὄχθης ταύτης, δυνάμει συμβάσεως εἰδικῆς, πρὸ τῆς ἀποφάσεως τῶν Δυνάμεων. Κατὰ συνέπειαν τούτων ἡ Κυβέρνησις δὲν ἔχει ἐθνικὰς γαίας ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης, παρεκτὸς ὅσων ἠγόρασε παρὰ τῶν Τούρκων. (Τοῦτο ὅμως ἀνάγκη νὰ ἐξακριβώσω περισσότερον.) Εἰς ταύτας προσθετέον τὰ Βακούφια καὶ ὅσας ἄλλας ἰδιοκτησίας ἐθεώρουν καὶ οἱ Τοῦρκοι ὡς ἀνηκούσας εἰς τὸ Κράτος. Ταῦτα πάντα ἡ Κυβέρνησις ἐξηγόρασεν ὁμοῦ μὲ τὴν κυριαρχίαν τῆς χώρας, διὰ τῆς συνομολογηθείσης ἀποζημιώσεως τῶν ἑνδεκα ἑκατομμυρίων.

Οἱ χωρικοὶ ἠγόρασαν πολλῶν Τσιφλικίων τὰς γαίας. Οὕτω ἠγόρασαν τὰς τοῦ Τσιφλικίου Ῥάχαις. Πρὸς τοῦτο οἱ κάτοικοι τοῦ ὁμωνύμου χωρίου συνεταιρίσθησαν μὲ τοὺς κατοίκους τοῦ Ἐχινοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο κτῆμα ἠγόρασεν ὁ κ. Σκουμπουρδῆς, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου δὲν ἠθέλησαν νὰ μείνωσιν ἐκεῖ. Οὕτω καὶ τῆς Ἁγίας Μαρίνης ἠγόρασαν τὰ $^{2}/_{3}$ οἱ χωρικοὶ πρό τινων ἡμερῶν.

—$^{9}/_{21}$ Δεκεμβρίου. Ἀναχώρησις διὰ τὸ χωρίον *Βαρυμπόπη*. Ὁδὸς παρὰ τὸν Σπερχειόν. Χωρία Καλύβια, Λιανοκλάδι, κτλ.—Χιών.—Φθάνομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τσουκαλᾶ, πενθεροῦ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Χατζίσκου, γέροντος ὅστις ἐν καιρῷ τῆς Ἐπαναστάσεως εἶδε τὸ χωρίον του καταστραφὲν τρὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων. Καθ' ἃ μοὶ λέγει, κερδίζει ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῶν κεφαλαίων του δρ. 10,000 κατ' ἔτος.—Αἱ γυναῖκες δὲν

εἰσέρχονται εἰς τὸ δωμάτιον ὅπου φιλοξενοῦμαι.

—$^{10}/_{22}$ Δεκεμβρίου. Κάλλισται: γαῖαι εἰς Ἀρχάνι καὶ Μάκρεσι Ἐπίσκεψις εἰς Βλάχους. Ἔχουν γάμους. Ἡ νύμφη ὁδηγεῖται ἐνώπιόν μου. Γεῦμα ἐκ πράσων βραστῶν καὶ ὠμῶν κρομμύων. Ἐξαίρετον κρασί. Ὁ ἀρχιποιμὴν ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀπικατασταθῇ μονίμως παραιτῶν τὸν νομάδα βίον.

Αἱ κατοικίαι τῶν χωρίων ὅσα διήλθομεν δὲν εἶναι ἀληθεῖς οἰκίαι, ἀλλὰ καλύβαι ἐκ κλάδων πλεκτῶν, ἐντὸς δ' αὐτῶν μεγάλα καλάθια περιέχοντα τὰς προμηθείας τῶν κατοίκων.

Ἄφιξις ἐκ Γαρδικίου τοῦ Γιαννάκη Κωνσταντίνου, γυναικαδέλφου τοῦ Χατζίσκου. Ὁ νέος οὗτος, εὐπρεπέστατος τὴν ὄψιν, ἀφοῦ ἐχρημάτισε στρατιώτης, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ὄρη του διὰ νὰ φροντίσῃ τὰ κτήματα καὶ τὰ ποίμνιά του. —Πάντες ἀνομολογοῦν τὴν φιλοξενίαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην τῶν ὀρεινῶν. Αἱ δὲ γυναῖκές των ἔχουν ἐλευθερίαν καὶ ἀφέλειαν, ἀγνώστους εἰς τὰ πεδινὰ μέρη. Τὰ τουρκικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα δὲν εἰσέδυσαν ἕως ἐκεῖ ἐπάνω.

—$^{12}/_{24}$ Δεκεμβρίου. Ἀναχώρησις διὰ Πατρατζίκιον, (Ὑπάτην), πιπτούσης τῆς χιόνος. Μὲ ὑποδέχεται φιλικῶς ὁ ἀντισυνταγματάρχης Χριστόδουλος Χατζῆ Πέτρος, εἷς ἐκ τῶν πρώην ἀρχόντων τοῦ Βενετικοῦ εἰς τὰ ὄρη τοῦ Πίνδου, ἐν Θεσσαλίᾳ. Τὴν καταστροφὴν τῆς οἰκογενείας του ἤρχισεν ὁ Ἀλῆ πασᾶς, τὴν ἀπετελείωσε δὲ ἡ Ἐπανάστασις. Εἶχεν εἰσόδημα ἐκ 2,000 ταλήρων. Δὲν τῷ ἔμεινε, λέγει, εἰμὴ ἡ μεγαλοπρεπής του ἐνδυμασία, εἷς ἵππος ἀξίας τριακοσίων ταλήρων καὶ τὰ φάλαρά του. Ἡ σύζυγός του εἶναι ἐκ τῆς οἰκογενείας Στουρνάρη, ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Τρικκάλων, γυνὴ ὡραία καὶ πνευματώδης. Ἡ ὁμιλία της ἔχει χάριν καὶ εὐγένειαν ὅσην μέχρι τοῦδε δὲν ἀπήντησα εἰμὴ μεταξὺ τῶν εὐγενεστέρων κυριῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἰταλίας.

Εἰς Ῥούμελην δὲν προικίζουν οἱ γονεῖς τὰς θυγατέρας. Οἱ ἀδελφοὶ κληρονομοῦν ἐξ ἴσου. Ἀπ' ἐναντίας εἰς Ἀθήνας, εἰς Ἄργος καὶ ἀλλαχοῦ τὸ πρώτιστον τοῦ πατρὸς καθῆκον εἶναι τὸ νὰ προικίσῃ τὴν θυγατέρα του. Ἐὰν ὁ πατὴρ δὲν ἔχῃ περιουσίαν, οἱ ἀδελφοὶ ἐργάζονται διὰ νὰ δώσωσι προῖκα εἰς τὴν ἀδελφήν των, δὲν δύνανται δὲ νὰ νυμφευθῶσι προτοῦ ἐκτελέσωσι τὸ καθῆκον τοῦτο. Εἰς τὰς καλὰς οἰκογενείας κληρονομοῦν ἐξ ἴσου οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαί, προαφαιρουμένης ἐκ τῆς πατρικῆς περιουσίας τῆς δοθείσης εἰς ἑκάστην τῶν ἀδελφῶν προικός.

Ἔλλειψις καυσοξύλων καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ὁ ἐπὶ τῶν ξύλων φόρος διέκοψε τὴν κατασκευὴν ἀνθράκων. Εἰς τὰ δάση πυρκαϊαὶ ἀδιάκοποι.

Σχολεῖον Ὑπάτης, ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ Ἑλληνικόν, ἱδρυθὲν πρὸ ἑνὸς ἔτους καὶ συντηρούμενον διὰ τῶν πληρονομένων διδάκτρων. Πρόοδοι τῶν μαθητῶν.

—$^{14}/_{26}$ Δεκεμβρίου. Ἐπιστροφὴ εἰς Λαμίαν.

—$^{15}/_{27}$ μέχρι τῆς $^{18}/_{30}$ Δεκεμβρίου. Μὲ φιλοξενεῖ ὁ Μανιτάκης.—Συνομιλίαι καθημεριναὶ περὶ πολιτικῶν. — Ἐπίσκεψις εἰς τὸ κτῆμα τοῦ Γώγου, περιλαμβάνον 10,000 στρέμματα. Ἐκ μόνων τῶν νομῶν (χειμερινῶν τῶν πλείστων) ἔχει πρόσοδον δρ. 4500. Ἐπλήρωσε διὰ τὸ κτῆμα τοῦτο δρ. 60,000. Κατοικεῖται σήμερον ὑπὸ δεκατεσσάρων οἰκογενειῶν ἐγχωρίων καὶ δώδεκα ἐκ Θεσσαλίας ἐλθουσῶν. Μέρος τοῦ κτήματος καλλιεργεῖται ὑπὸ τῶν ἰδιοκτητῶν αὐτῶν, δι' ἐργατῶν τοὺς ὁποίους ἔφεραν ἐκ τῆς Μακεδονίας. Πληρόνονται οὗτοι πρὸς δρ. 150 κατ' ἔτος παρεκτὸς τῆς τροφῆς, ἥτις ὑπολογίζεται ἄλλο τόσον, ἀλλ' ἐπιφυλάσσονται τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐπιστρέφωσιν εἰς τὴν πατρίδα των κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον. Φοβοῦνται τὸν καύσωνα τοῦ θέρους ἐνταῦθα.

Ἐφύτευσαν ἤδη 4000 ἐλαίας καὶ μωρέας. Ἑκάστη ἐλαία μεταφερομένη ἐκ τῆς Οἴτης καὶ μεταφυτευομένη ἐνταῦθα στοιχίζει εἴκοσι λεπτά, ἡ δὲ ἀπαιτουμένη διπλῆ σκαφὴ ἀναλογεῖ δι' ἑκάστην ἐλαίαν πρὸς 4 ἢ 5 λεπτά.

Πρώτη συνομιλία μετὰ τοῦ Μανσόλα καὶ τοῦ Χατζίσκου περὶ ἰδρύσεως Τραπέζης.

Ὀλέθρια ἀποτελέσματα τοῦ ἐπὶ τῶν ξύλων φόρου καὶ τῆς ἀκριβείας τῆς καυσίμου ὕλης. Οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων στερούμενοι ξύλων ἢ ἀνθράκων, κάθηνται εἰς τὰ δωμάτιά των, ἀπονάρκουμενοι ἐκ τοῦ ψύχους καὶ ὅλως ἄεργοι. Ὑπελογίσαμεν ὅτι αἱ δύο πόλεις τῆς Λαμίας καὶ τῆς Ὑπάτης (ἤτοι πεντακόσιαι οἰκογένειαι ἀνὰ ἥμισυ φορτίον καθ' ἑκάστην ἐπὶ τέσσαρας μῆνας, καὶ πρὸς 25 λεπτὰ φόρον ἐπὶ ἑκάστου φορτίου,) πληρόνουν, δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ πληρώνωσι δρ. 7500.

—8 Ἰανουαρίου. Ε. Ν. Συναναστροφὴ εἰς τοῦ ἐκ Μετζόβου κ***, ἰδιοκτήτου εἰς Λαμίαν. Συζήτησις περὶ ἄρθρου τῆς *Ἀθηνᾶς*, κατηγορούσης τοὺς ἐν Λαμίᾳ ἀξιωματικοὺς ἐπὶ συμπεριφορᾷ ὑβριστικῇ πρὸς τοὺς κατοίκους. — Ὁ ἐξ Ἄρτης λοχαγὸς Κομπότης, τοῦ σώματος τῶν ἀτάκτων, ἤδη ἐκ τῶν ἐπιτελῶν.—ὁ ἐκ Κερκύρας ὑπολοχαγὸς Μαμμάκης,—ὁ κ. Ἀντύπας, τελώνης,—ὁ Μανιτάκης καὶ ὁ Τριγγέτας τοῦ μηχανικοῦ.— Ἀστεία διένεξις μεταξὺ Μαμμάκη καὶ Ἀντύπα περὶ τῶν προτερημάτων καὶ ἐλαττωμάτων τῶν νησιωτῶν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν Ἰονίων.

— 9 Ἰανουαρίου. Ἐκδρομὴ εἰς τὸ μοναστήριον Ἀντινίτσα, παρὰ τὰ σύνορα. Ἐν αὐτῷ ὁ ἡγούμενος καὶ εἷς καλόγηρος μόνοι. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἡ μονὴ ἐχρησίμευσεν ὡς καταφύγιον εἰς πολλὰς οἰκογενείας. Μένουν εἰσέτι γυναῖκες τινές, σταθμεύει δ' ἐνταῦθα καὶ ἀπόσπασμα στρατιωτῶν, ὥστε δὲν μένει ἀσυντρόφευτος ὁ ἡγούμενος. Λέγεται ὅτι ὁ ἡγούμενος οὗτος, ἔχων περιουσίαν, ἠγόρασεν ἐπὶ τοῦ Τουρκικοῦ χωρίον τι ἐπὶ σκοπῷ νὰ μεταβῇ ἐκεῖ, ἐὰν διαλυθῇ ἡ μονή του. Ὅτε τὸν ἐπληροφορήσαμεν ὅτι ἦτο ψευδὴς ἡ εἴδησις περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σουλτάνου, κατελήφθη ὑπὸ ἀπελπισίας. « Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ» ἀνέκραξε.

Οἱ Τοῦρκοι ἐπωφελοῦνται τῆς δυσαρεσκείας τὴν ὁποίαν προκαλεῖ ἡ διάλυσις τῶν μονῶν. Οἱ Φράγκοι, λέγει ὁ λαός, ἔκαμαν ὅ,τι δὲν ἔκαμαν οἱ Τοῦρκοι εἰς διάστημα τριακοσίων χρόνων.

— 10 Ἰανουαρίου. Ἀναχώρησις ἐκ Λαμίας».

—

Διακόπτομεν ἐνταῦθα τὸ ἡμερολόγιον ὅπως παραθέσωμεν ἐν μεταφράσει δυο ἐπιστολὰς ἐκ Λαμίας γραφείσας.

(Ἕπεται συνέχεια)

Δ. Βικελας

Ο ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ ΚΥΝΘΙΑΣ

(Μυθιστόρημα Ἰουλίου Βὲρν καὶ Ἀνδρέου Λωρῆ)

[Μετάφρ. Δ. Π. Κουρτίδου.]

[Συνέχεια. Βλ. σελ. 372]

Ἡ συνδιάλεξις ἐγένετο τότε γενικωτέρα. Ὡμίλησαν περὶ τῆς σχετικῆς εὐχερείας μεθ' ἧς ἐπραγματώθη τὸ πρόγραμμα τοῦ Νόρδενσκιολδ. Οὐδαμοῦ σχεδὸν εἶχεν ἀπαντήσῃ ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια· δι' ὃ ἡ ἀνακάλυψις τῆς νέας ταύτης ὁδοῦ ἔμελλε νὰ ἀποβῇ ἐπωφελεστάτη εἰς τὸ ἐμπόριον, οὐχὶ διότι ἡ ὁδὸς ἐκείνη ὁλόκληρος ἐθεωρεῖτο ἀνέκαθεν προωρισμένη πρὸς πλοῦς, ἔλεγον οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς *Βέγας*, ἀλλὰ διότι ὁ διάπλους τοῦ πλοίου τοῦ Νόρδενσκιολδ ἔμελλεν ἀναγκαίως νὰ συνειθίσῃ τὰ ναυτικὰ ἔθνη τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ νὰ θεωρῶσιν ὡς δυνατὴν τὴν ἀπ' εὐθείας διὰ θαλάσσης μετὰ τῆς Σιβηρίας ἐπικοινωνίαν. Οὐδαμοῦ δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα ἠδύναντο νὰ εὕρωσι, παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, εὐρύτερον διὰ τὴν δραστηριότητα αὐτῶν στάδιον.

— Δὲν εἶνε παράδοξον, ἔλεγεν ὁ Βρέδεζορδ, τρεῖς ὁλοκλήρους αἰῶνας νὰ ναυαγήσουν ἐντελῶς ὅλαι αἱ ἀπόπειραι, καὶ σήμερον σεῖς νὰ δυνηθῆτε νὰ ἐκτελέσητε τὴν διάβασιν ταύτην σχεδὸν χωρὶς δυσκολίαν;

— Τὸ παράδοξον εἶνε μόνον κατ' ἐπιφάνειαν, ἀπεκρίθη εἷς τῶν ἀξιωματικῶν. Ἐπωφελήθημεν εἰς τὰ βόρεια τῆς Ἀσίας, ὅπως σεῖς εἰς τὰ βόρεια τῆς ἀμερικανικῆς χερσονήσου τὴν πεῖραν ἣν ἀπέκτησαν, πολλάκις διὰ τῆς ζωῆς αὐτῶν, οἱ προκάτοχοί μας. Ἐπωφελήθημεν προσέτι καὶ τὴν μεγίστην ἀτομικὴν πεῖραν τοῦ ἀρχηγοῦ ἡμῶν. Ὁ καθηγητὴς Νόρδενσκιολδ παρεσκευάσθη πρὸς τὸν μέγαν τοῦτον σκοπὸν περὶ τὰ εἴκοσιν ἔτη δι' ὀκτὼ μακρῶν ἀρκτικῶν ἀποστολῶν· εἶχε συναγάγῃ μεθ' ὑπομονῆς πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ προβλήματος καὶ ἔβαινεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ. Εἴχομεν προσέτι ὅ,τι ἐστεροῦντο οἱ προκάτοχοί μας, σκάφος ἀτμήλατον εἰδικῶς πρὸς τὸν πλοῦν τοῦτον ναυπηγηθέν, Τοῦτο μᾶς ἐπέτρεψε νὰ πλεύσωμεν εἰς δύο μῆνας διάστημα, διὰ τὸ ὁποῖον μὲ ἱστιοφόρον πλοῖον θὰ ἐδαπανῶμεν ἴσως δύο ἔτη. Ἠδυνήθημεν ὄχι μόνον νὰ ἐκλέγωμεν ἀλλὰ καὶ ν' ἀναζητῶμεν τὴν ὁδόν μας, ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς πλέοντας πάγους, νὰ προτρέχωμεν τῶν ῥευμάτων ἢ τῶν ἀνέμων διὰ τῆς ταχύτητος. Καὶ ἐν τούτοις δὲν κατωρθώσαμεν νὰ διαφύγωμεν τὴν διαχείμασιν ταύτην. Πόσον δυσκολώτερον ἦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τοὺς ἄλλοτε ναυτικούς, οἵτινες ἦσαν ἠναγκασμένοι ν' ἀναμένωσι τὸν οὔριον ἄνεμον, περιπλανώμενοι ματαίως καὶ ἀσκόπως κατὰ τοὺς καλλιτέρους μῆνας ἐνίοτε; Ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν εὕρομεν εἰκοσάκις καὶ πλέον ἐλευθέραν τὴν θάλασσαν ἐκεῖ ὅπου οἱ χάρται ἐσημείουν ὄχι μόνον αἰωνίους πάγους ἀλλὰ καὶ ἠπείρους ἔτι ἢ νήσους; Ἡμεῖς ἠδυνάμεθα νὰ πλεύσωμεν πρὸς αὐτὴν ὅπως ἐξακριβώσωμεν ἂν ἦτο πράγματι ἐλευθέρα, ἐν ἀνάγκῃ νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν καὶ νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸν πλοῦν μας, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοτε θαλασσοπόροι περιωρίζοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς εἰκασίας!

Ἡ συνδιάλεξις αὕτη καὶ συζήτησις διήρκεσε μέχρι μεσημβρίας, ὁπότε παρετέθη γεῦμα ἐπὶ τῆς *Βέγας* εἰς τὸν Ἔρικ καὶ τοὺς φίλους του. Ἀνεκοίνωσαν τότε λεπτομερέστερον τὰ κατ' αὐτούς. Ὁ Ἔρικ ἐφρόντισε νὰ ἐξακριβώσῃ ποίαν ὁδὸν διέπλευσεν ἡ *Βέγα* καὶ ποῖαι προφυλάξεις ἀπῃτοῦντο πρὸς τοῦτο. Προέπιον ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀποστολῆς καὶ ἀντήλλαξαν εἰλικρινεῖς εὐχὰς περὶ ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα, μεθ' ὃ ἀπεχωρίσθησαν.

Τὴν ἐπαύριον ἡ *Ἀλάσκα* διηυθύνθη πρὸς τὴν Λιακόβην. Ἡ δὲ *Βέγα* ἔμεινεν ἐσφηνωμένη ἐν τῇ θέσει της ἄχρις οὗ ἡ παγολυσία ἐπιτρέψῃ αὐτῇ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Εἰρηνικόν.

Τὸ πρῶτον λοιπὸν μέρος τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἔρικ εἶχεν ἐκτελεσθῆ: ἐπανεῦρε τὸν Νόρδενσκιολδ· ὑπελείπετο τώρα νὰ ἐκτελέσῃ καὶ τὸ δεύτερον, ν' ἀνεύρῃ τουτέστι τὸν Πατρίκιον Ὀδόνογαν, καὶ νὰ ἀποσπάσῃ εἰ δυνατὸν τὸ μυστικὸν αὐτοῦ. Τὸ μυστικὸν τοῦτο θὰ ἦτο φοβερὸν πάντως, κατὰ τὴν κοινὴν πάντων ὁμολογίαν, ἀφ' οὗ ὁ Τούδωρ Βράουν προήλασε μέχρι τοῦ βορείου πόλου ἀναζητῶν τὸν μόνον ἄνθρωπον, ὅστις ἐγίνωσκεν αὐτό. Θὰ ἔφθανεν ἀρά γε πρὸ αὐτοῦ εἰς τὴν νῆσον Λιακόβην; Τοῦτο ἦτο ἀπίθανον, διότι ὁ Τούδωρ Βράουν προέπλεε κατὰ τρεῖς ἡμέρας. Ἀλλ' ἀδιάφορον! Ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρήσῃ

τὴν ἀπόπειραν. Τίς οἶδεν ἂν δὲν ἀπεπλανήθη τὸ *Ἄλβατρος*, ἂν δὲν συνήντησεν ἀπροσδόκητα ἐμπόδια; Ἐφ' ὅσον ἔμενε πιθανότης ἐπιτυχίας καθῆκον εἶχε νὰ διακαρτερήσῃ.

Ἡ θερμοκρασία ἦτο λίαν ἐνθαρρυντική. Ἡ ἀτμόσφαιρα διετηρεῖτο χλιαρά, ἐλαφρὰ δ' ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος ὁμίχλη ἐξέφαινε πανταχόθεν ἐλευθέραν τὴν θάλασσαν, ἐκτὸς μόνον τῆς ζώνης τῶν πάγων, ἥτις περιέβαλλεν εἰσέτι τὴν σιβηρικὴν ἀκτήν, καὶ ὑφ' ἧς ἔμενεν ἀποκεκλεισμένη ἡ *Βέγα*. Μόλις εἶχεν ἀρχίσῃ τὸ ἔαρ, ἡ δὲ *Ἀλάσκα* εὐλόγως ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ δέκα ἑβδομάδων οὔριον ἄνεμον. Ἡ διὰ μέσου τῶν ἀμερικανικῶν πάγων κτηθεῖσα πεῖρα ἐφάνη αὐτοῖς ὠφέλιμος, ἐπιτρέπουσα νὰ θεωρῶσι τὸ νέον ἐγχείρημα σχετικῶς εὐχερέστερον. Τέλος ὁ βορειοανατολικὸς πόρος ἦτο ἀναμφισβητήτως ἡ βραχυτέρα πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς Σουηδίαν ὁδός, ὥστε ἐκτὸς τοῦ μεγίστου συμφέροντος ὅπερ ἔπειθε τὸν Ἔρικ νὰ τραπῇ αὐτήν, καὶ ἀληθὲς ἐπιστημονικὸν ἐνδιαφέρον παρώρμα αὐτὸν νὰ ἐκτελέσῃ κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν τὸν ὑπὸ τοῦ Νόρδενσκιολδ ἐπιχειρηθέντα πλοῦν. Ἂν ἐπετύγχανε—καὶ διατί νὰ μὴ ἐπιτύχῃ;— ἡ ἐπιτυχία αὕτη θὰ ἦτο ἡ ἀπόδειξις καὶ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῆς ὑπὸ τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου τεθείσης ἀρχῆς.

Ὁ ἄνεμος ἐπίσης ἐφάνη εὔνους εἰς τὴν *Ἀλάσκαν*. Ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἔπνεε σχεδὸν διαρκῶς εὖρος (σιρόκος) δι' οὗ τὸ πλοῖον διήνυε ἐννέα μέχρι δέκα μιλίων κατὰ μέσον ὅρον, ἄνευ καταναλώσεως ἀνθράκων. Τοῦτο ἦτο πολύτιμον πλεονέκτημα ἐπαυξανόμενον καὶ ὑπὸ τῆς φορᾶς τοῦ ἀνέμου, ὅστις ὤθει πρὸς βορρᾶν τοὺς πλέοντας πάγους καὶ, κατ' ἀκολουθίαν, καθίστα εὐχερέστερον τὸν πλοῦν. Κατὰ τὰς δέκα ἐκείνας ἡμέρας ἐλάχιστα συνήντησαν τεμάχια *δρίφτ-ὶς* τουτέστι σεσηπότων πάγων, ὡς οἱ ναυτικοὶ τῆς Ἄρκτου ἀποκαλοῦσι τὰ κατὰ τὸ ἥμισυ τετηκότα θρύμματα τῶν χειμερινῶν συμπαγῶν ὄγκων τῶν πάγων.

Ἐν τούτοις τὴν ἑνδεκάτην ἡμέραν ἐπέσκηψε φοβερὰ θύελλα, ἣν ἐπηκολούθησε πυκνοτάτη ὁμίχλη, ἐξ ὧν παρεκωλύθη ἐπαισθητῶς ἡ πορεία τῆς *Ἀλάσκας*. Ἀλλὰ τῇ 29 Ἰουλίου ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν ἐν ὅλῃ τῇ λάμψει αὐτοῦ, τῇ πρωΐᾳ δὲ τῆς δευτέρας Αὐγούστου ἐφάνη τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆς νήσου Λιακόβης.

Ὁ Ἔρικ ἔδωκε παρευθὺς διαταγὴν νὰ περιπλεύσωσιν αὐτήν, ὅπως ἐξακριβώσῃ μὴ τὸ *Ἄλβατρος* ἐκρύπτετο εἰς ὅρμον τινά. Γενομένης τῆς κατοπτεύσεως ἠγκυροβόλησεν ἐπὶ ἀμμώδους ἐδάφους τρία μίλια περίπου ἔνδον τῆς μεσημβρινῆς ἀκτῆς. Εἶτα ἐπεβιβάσθη τῆς φαλαινίδος μετὰ τῶν τριῶν φίλων αὐτοῦ καὶ ἓξ ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος. Μετὰ ἡμίσειαν δὲ ὥραν ἡ φαλαινὶς προσεπέλασεν εἰς κολπίσκον ἱκανῶς βαθύν.

Οὐχὶ ἄνευ λόγου ὁ Ἔρικ ἐξέλεξε τὴν μεσημβρινὴν ἀκτήν. Ἀνελογίσθη ὅτι ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν εἴτε εἶχεν ἀληθῶς σκοπὸν νὰ συνάψῃ μετὰ τῆς Σιβηρίας ἐμπόριον ὀρυκτῶν ὀστῶν, εἴτε διότι προὐτίθετο ν' ἀναχωρήσῃ, ἅμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ, τῆς νήσου ἐφ' ἧς εἶχεν ἀποβιβασθῇ, θὰ εἶχε πάντως ἐκλέξῃ πρὸς ἐγκατάστασιν μέρος ὅθεν νὰ δύναται νὰ ἐπιβλέπῃ τὴν θάλασσαν. Ἠδύνατο μάλιστα νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἡ σκοπιὰ αὕτη θὰ ἦτο ἐπὶ γηλόφου καὶ ὅσον οἷόν τε ἐγγύτερον τῆς σιβηρικῆς ἀκτῆς. Τέλος δὲ ἡ ἀνάγκη τῆς προφυλάξεως ἀπὸ τῶν πολικῶν ἀνέμων θὰ ἔπεισεν αὐτὸν ὅπως ἐκλέξῃ ἔδαφος μὴ προσβαλλόμενον ὑπ' αὐτῶν. Ὁ Ἔρικ δὲν διισχυρίζετο ὅτι αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ ἦσαν ἀσφαλέσταται. Ἀλλ' ἐσκέπτετο ὅτι οὐδόλως θὰ ἐζημιοῦτο ὅπως δήποτε ἂν ἐλάμβανεν αὐτὰς ὡς βάσιν συστηματικῆς ἐξερευνήσεως.

Τὰ γεγονότα ἔμελλον πληρέστατα νὰ δικαιώσωσι τὴν προσδοκίαν του. Ὁ νεαρὸς κυβερνήτης τῆς *Ἀλάσκας* καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ πρὶν ὥρας διάστημα διανύσωσιν ἐπὶ τῆς ἀμμώδους ἀκτῆς, διέκριναν ἐπὶ ὑψώματος ὑπὸ σειρᾶς λόφων προασπιζομένου καὶ πρὸς νότον ἐστραμμένου παράπηγμά τι. Ἐξεπλάγησαν μάλιστα ἰδόντες ὅτι ὁ οἰκίσκος ἐκεῖνος, κυβικὸν σχῆμα ἔχων, ἦτο πάλλευκος ὡς κεκονιαμένος δι' ἀσβέστου. Μόνον πρασίνων παραθυροφύλλων ἐστερεῖτο ὅπως ὁμοιάσῃ πρὸς ἐξοχικὸν ἢ παράλιον οἰκίσκον.

Πλησιάσαντες, ἀφ' οὗ ἀνῆλθον τὸ ὕψωμα, ἐξήγησαν τὸ φαινόμενον. Ὁ οἰκίσκος δὲν ἦτο ἀσβεστόχριστος, ἀλλ' ἁπλούστατα ἀπετελεῖτο ὑπὸ γιγαντιαίων ὀστῶν ἐπιτεθειμένων καὶ διατεταγμένων μετὰ ποιᾶς τινος τέχνης, καὶ διδόντων εἰς αὐτὸν τὸ λευκὸν χρῶμα. Ὅσον παράδοξον καὶ ἂν ἐφαίνετο τὸ ὑλικὸν ἐκεῖνο, ἐν τούτοις λίαν φυσικὴ ἦτο ἡ περὶ χρησιμοποιήσεως αὐτοῦ ἰδέα Οὐ μόνον ἄλλη οἰκοδομήσιμος ὕλη δὲν εὑρίσκετο ἐπὶ τῆς νήσου, ἐν ᾗ ἡ βλάστησις ἦτο ἀσθενεστάτη, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ λόφου καὶ πάντων τῶν πέριξ ὑψωμάτων ἐκαλύπτετο κατὰ γράμμα ὑπὸ ὀστεωδῶν ἐρειπίων, ἅτινα ὁ ἰατρὸς Σβαρυεγκρόνα ἐκ πρώτης ὄψεως ἀνεγνώρισεν ὡς λείψανα μαμμούθων καὶ βονάσων.

ΙΖ'

Τέλος πάντων!

Ἡ θύρα τῆς καλύβης ἦτο ἀναπεπταμένη. Οἱ τέσσαρες ἐπισκέπται εἰσελθόντες ἐξηκρίβωσαν δι' ἑνὸς βλέμματος ὅτι τὸ μόνον δωμάτιον ἐξ οὗ συνίστατο αὕτη κατῳκεῖτο πρὸ μικροῦ ἔτι. Ἐν τῇ ἑστίᾳ, ὑπὸ τριῶν ὀγκωδῶν πετρῶν ἀποτελουμένῃ, οἱ ἐσβεσμένοι δαυλοὶ ἔφερον τὴν ἐλαφρὰν ἐκείνην τέφραν ἣν ἀφαιρεῖ καὶ ἡ ἐλαχίστη τοῦ ἀνέμου πνοή. Ἡ ναυτικὴ αἰώρα ἥτις ἐχρησίμευε τῷ ἐνοικοῦντι ὡς κλίνη ἔφερεν εἰσέτι τὸ ἀποτύπωμα ἀνθρωπίνου σώματος.

Ἡ αἰώρα ἐκείνη ἣν ἀμέσως ἐξήτασεν ὁ Ἔρικ ἔφερε τὸ σῆμα τῆς *Βέγας*.

Ἐπὶ τραπέζης τινὸς ἀποτελουμένης ὑπὸ ὠμοπλάτης μαμμούθου στηριζομένης ἐπὶ τεσσάρων ὀστῶν τοῦ μηροῦ, ἐφαίνοντο τὰ ψυχία διπυρίτου, ἓν κασσιτέρινον κύπελλον, καὶ ξύλινον κοχλιάριον σουηδικῆς κατασκευῆς.

Εὑρίσκοντο λοιπὸν ἀναντιρρήτως ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ Πατρικίου Ὀδόνογαν, ἐξ ἧς, κατὰ πάντα τὰ φαινόμενα, εἶχε πρὸ μικροῦ μόνον ἐξέλθῃ.

Ἐξῆλθεν ἀράγε ὅπως ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς νήσου ἢ τοὐναντίον ὅπως περιδράμῃ αὐτήν; Τοῦτο ἦτο ἄδηλον καὶ μόνη ἐξερεύνησις τῆς νήσου ἠδύνατο νὰ τὸ καταδείξῃ.

Περὶ τὴν κατοικίαν ἐκείνην τάφροι καὶ ὄγκοι χωμάτων ἐμαρτύρουν δραστηρίαν ἀνασκαφὴν ἐπὶ μικροῦ ὀροπεδίου, ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς τοῦ γηλόφου ἐλεφάντινοι χαυλιόδοντες παρατεταγμένοι, περὶ τοὺς εἴκοσι, ἐδείκνυον τὸν σκοπὸν τῶν ἐργασιῶν τούτων, γενομένων προφανῶς ὅπως ἐκχώσῃ τοῦ ἐδάφους τὰ λείψανα μεγαθηρίων ἀπωτάτων ἐποχῶν. Ὁ Ἔρικ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐξήγησαν τὴν ἀνάγκην τῶν ἀνασκαφῶν τούτων παρατηρήσαντες ὅτι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους οἱ σκελετοὶ τῶν ἐλεφάντων καὶ τῶν μαμμούθων ἐστεροῦντο πάντες τῶν χαυλιοδόντων αὐτῶν. Ὡς εἰκός, οἱ ἰθαγενεῖς τῆς σιβηρικῆς ἀκτῆς δὲν εἶχον περιμείνῃ τὴν εἰς τὴν νῆσον Λιακόβην ἐπίσκεψιν τοῦ Πατρικίου Ὀδόνογαν ὅπως ἐκμεταλλευθῶσι τὸν ὀρυκτὸν αὐτῆς πλοῦτον, ἐκ τούτου δ' ὁ Ἰρλανδὸς οὐδὲν ἄξιον λόγου εὑρίσκων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ἠναγκάσθη ν' ἀνασκάψῃ αὐτὸ ὅπως ἐκχώσῃ τοὺς ἐν αὐτῷ χαυλιόδοντας, ὧν ἄλλως τε ἡ ποιότης ἐφαίνετο πολλῷ κατωτέρα.

Ἀλλ' ὁ νεαρὸς ἰατρὸς τῆς *Βέγας* ὡς καὶ ὁ πανδοχεὺς τῆς *Ἐρυθρᾶς Ἀγκύρας* ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ εἶχον δηλώσῃ ὅτι ἡ ὀκνηρία ἦτο ἓν τῶν ἰδιαζόντων χαρακτηριστικῶν τοῦ Πατρικίου Ὀδόνογαν. Ἐφαίνετο λοιπὸν πάντῃ ἀπίθανον ὅτι θὰ ἐνεκαρτέρει οὗτος ἐπὶ μακρὸν εἰς ἀχάριστον καὶ ἥκιστα ἐπικερδὲς ἔργον. Πιθανώτατον ἦτο ἅμα τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ ν' ἀπῆλθε τῆς νήσου Λιακόβης. Ἡ μόνη λοιπὸν πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ ἐλπὶς ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν προσφάτων ἰχνῶν τῆς διαμονῆς του ἐν τῇ καλύβῃ.

Ἀτραπός τις κατήρχετο πρὸς τὴν ἀκτὴν διὰ κλιτύος ἀντιθέτου πρὸ ἐκείνην ἣν εἶχον ἀνέλθῃ... Τραπέντες αὐτὴν ἔφθασαν μετ' ὀλίγον εἰς κοίλωμά τι, ἐν ᾧ ἡ τῆξις τῶν χιόνων εἶχε σχηματίσῃ μικρὰν λίμνην χωριζομένην τῆς θαλάσσης ὑπὸ σειρᾶς βράχων, οὓς περικάμπτουσα ἡ ἀτραπὸς ἀπέληγεν εἰς ἀληθῆ φυσικὸν λιμένα.

Ἑλκηθρόν τι ἦν ἐγκαταλελειμμένον ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας, ἐφ' ἧς ἐπίσης ἐφαίνοντο τὰ ἴχνη πυρᾶς. Ὁ Ἔρικ ἐξήτασεν ἐπιμελῶς τὴν παραθαλασσίαν, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὗρεν ἴχνος τι δηλοῦν τὴν προσπέλασιν ἀκάτου.

Ἐπέστρεφε πρὸς τοὺς συνοδοὺς αὐτοῦ ὅτε παρὰ θάμνον τινὰ καὶ ἐγγύτατα τῆς θέσεως τῆς πυρᾶς διέκρινε σκεῦός τι ἐρυθρόχρουν, ὅπερ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐν σπουδῇ.

Τὸ σκεῦος ἐκεῖνο ἦτο κυτίον λευκοσιδηροῦν, ἐκ τῶν περιεχόντων τεταριχευμένον βόειον κρέας, δι' ὧν ἐφοδιάζονται ἤδη πάντα τὰ πλοῖα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Τὸ εὕρημα οὐδὲν εἶχεν ἐν πρώτοις τὸ παράδοξον, διότι ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν τὰ πρὸς τροφὴν αὐτοῦ εἶχε λάβῃ ἐκ τῆς *Βέγας*. Ἀλλὰ τὴν προσοχὴν τοῦ Ἔρικ ἐξήγειρε τὸ ἐπὶ τοῦ κενοῦ κυτίου ὄνομα: «Μαρτίνεθ Δομίγκος, Βαλπαραΐσον.»

— Ὁ Τούδωρ Βράουν διῆλθεν ἀπ' ἐδῶ! ἀνέκραξεν ἀμέσως. Ὁ ἰατρὸς τῆς *Βέγας* μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ πλοῖον αὐτοῦ εὑρίσκετο εἰς Βαλπαραΐσον, ὅταν τῷ ἐτηλεγράφησε νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν περιμείνῃ εἰς Δαγκουδέρην!... Ἄλλως τε δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ *Βέγα* ν' ἀφήσῃ ἐδῶ κουτίον προερχόμενον ἐκ Χιλῆς, τὸ δὲ κουτίον τοῦτο ἔχει προσφάτως ἀνοιχθῇ, ἴσως πρὸ τριῶν ἡμερῶν, ἴσως καὶ πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν μόνον.

Ὁ ἰατρὸς Σβαρυεγκρόνα καὶ ὁ Βρέδεζορδ ἔσειον τὴν κεφαλήν, ὡσεὶ ἐδίσταζον ν' ἀποδεχθῶσι τὸ συμπέρασμα τοῦτο, ὅτε ὁ Ἔρικ ὅστις περιέστρεφε τὸ κυτίον ἐν ταῖς χερσί, παρέσχεν αὐτοῖς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του ἀφαιροῦσαν πᾶσαν ἀμφιβολίαν· ἔδειξε τὴν λέξιν *Ἄλβατρος* διὰ μολυβδίδος γεγραμμένην ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιπώματος, ὑπὸ τοῦ τροφοδότου πιθανῶς τοῦ πλοίου.

— Ὁ Τούδωρ Βράουν ἐπέρασεν ἀπ' ἐδῶ! Ἀλλὰ διατί ἄλλο θὰ ἤρχετο εἰμὴ διὰ νὰ παραλάβῃ τὸν Πατρίκιον Ὀδόνογαν!... Ναί, τὸ πρᾶγμα εἶνε προφανέστατον!... Ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν ὅρμον τοῦτον! Οἱ ναῦταί του τὸν ἐπερίμενον γευματίζοντες πέριξ τῆς πυρᾶς! Ἀνέβη εἰς τὴν καλύβην τοῦ Ἰρλανδοῦ καὶ ἑκόντα ἢ ἄκοντα τὸν ἀπήγαγεν εἰς τὸ πλοῖον! Εἶμαι βέβαιος ὡς νὰ τὰ ἔβλεπα μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου ὅλα ταῦτα!...

Μεθ' ὅλην ὅμως τὴν βεβαιότητα αὐτοῦ ὁ Ἔρικ ἠθέλησε νὰ ἐξερευνήσῃ τὰ πέριξ ὅπως βεβαιωθῇ ὅτι ὄντως εἶχεν ἀπέλθῃ ὁ Πατρίκιος Ὀδόνογαν. Ἀλλ' ἐπὶ ὥραν μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ περιοδεύσας ἐπείσθη ὅτι τὸ λοιπὸν τῆς νήσου ἦτο ἀπολύτως ἀκατοίκητον. Οὐδὲν ἴχνος ἀτραποῦ, οὐδὲν σημεῖον ζώσης ὑπάρξεως. Πανταχόθεν, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖτο τὸ βλέμμα ἀμμώδεις γήλοφοι καὶ κοιλάδες ἐξετείνοντο, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης βλαστήσεως, οὐδὲ πτηνοῦ τινός, οὐδ' ἐντόμου ζωογονοῦντος τὴν ἀπέραντον ἐρημίαν. Πανταχοῦ δὲ γιγαντιαῖοι σκελετοὶ ἐπεστρώννυον τὸ ἔδαφος ὡσεί ποτε στρατιὰ ὅλη μαμμούθων, ῥινοκέρων

καὶ βονάσων, φοβερόν τινα κατακλυσμὸν φεύγουσα, κατέφυγεν, ὅπως ἀποθάνῃ ἐπὶ τῆς ἐρήμου ἐκείνης νήσου. Ὀπίσω τῶν ἀμμωδῶν γηλόφων καὶ τῶν κοιλάδων ὑψοῦτο σειρὰ βουνῶν παγοσκεπῶν.

— Ἄγωμεν! εἶπεν ὁ ἰατρὸς Σβαρυεγκρόνα. Λεπτομερεστέρα ἐξερεύνησις εἰς τίποτε δὲν θὰ ὠφελήσῃ, ἄλλως δὲ ἀπὸ ὅσα βλέπομεν εἴμεθα βέβαιοι ὅτι δὲν ἀπῃτοῦντο πολλαὶ παρακλήσεις διὰ νὰ πείσουν τὸν Ὀδόνογαν ν' ἀναχωρήσῃ.

Πρὸ τῆς τετάρτης ὥρας ἡ φαλαινὶς εἶχεν ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν *Ἀλάσκαν*, ἥτις ἐξηκολούθησε τὸν πλοῦν αὐτῆς.

Ἐκ τῆς ἀποτυχίας ταύτης αἱ ἐλπίδες τοῦ Ἔρικ ἐκλονήθησαν. Ἀφ' οὗ ὁ Τούδωρ Βράουν κατώρθωσε νὰ προπλεύσῃ αὐτοῦ, ν' ἀποβῇ πρῶτος εἰς τὴν νῆσον Λιακόβην, καὶ νὰ συμπαραλάβῃ βεβαίως μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Πατρίκιον Ὀδόνογαν, οὐδεμία πιθανότης περὶ ἀνευρέσεως αὐτοῦ πλέον ὑπελείπετο. Ἄνθρωπος ἱκανὸς νὰ διαπράξῃ οἷα ἐβυσσοδόμησε κατὰ τῆς *Ἀλάσκας*, ἱκανὸς νὰ ἐπιδείξῃ τηλικαύτην ἀγρίαν δραστηριότητα ὅπως ἀπαγάγῃ τὸν Ἰρλανδὸν ἐκ τοιαύτης ὑπερβορείου χώρας, δὲν θὰ ἐδυσκολεύετο τὸ παράπαν νὰ προδράμῃ αὐτῶν καὶ διαφύγῃ πᾶσαν καταδίωξιν. Ὁ κόσμος εἶνε εὐρὺς καὶ ὅλων τῶν θαλασσῶν ἡ ἔκτασις ἦτο ἀνεπεπταμένη εἰς τὸ *Ἄλβατρος*. Πῶς νὰ μαντεύσῃ ὁ Ἔρικ ποῦ ἀπῆγεν ὁ Τούδωρ Βράουν τὸν Ὀδόνογαν καὶ τὸ ἀπόκρυφον αὐτοῦ;

Ταῦτα ἀνελογίζετο ὁ κυβερνήτης τῆς *Ἀλάσκας* διασκελίζων τὸ ἐπίστεγον, ἀφ' οὗ διέταξε νὰ τραπῶσι πρὸς δυσμάς. Εἰς τὰς ὀδυνηρὰς δὲ ταύτας σκέψεις συνεμίγνυτο καὶ τύψις τοῦ συνειδότος διότι ἠνέχθη ὅπως οἱ φίλοι αὐτοῦ συμμερισθῶσι τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς μόχθους τῆς ἀνωφελοῦς ἐκείνης ἀποστολῆς! Διπλῶς ἀνωφελοῦς, ἀφ' οὗ ὁ Τούδωρ Βράουν ἀνεῦρε τὸν Νόρδενσκιολδ πρὸ τῆς *Ἀλάσκας*, καὶ προέπλευσε τῆς σουηδικῆς ἀποστολῆς καὶ εἰς τὴν νῆσον Λιακόβην! Ἔμελλον λοιπὸν νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς Στοκόλμην,—ἂν ἐπανέκαμπτον —ἀστοχήσαντες πάντων τῶν σκοπῶν αὐτῶν. Ὁποία ἀτυχία!... Ὦ! ἡ ἐπιστροφὴ αὕτη ἂς ἐχρησίμευε τοὐλάχιστον εἴς τι, ἂς καθίστατο τὸ ἀντιπείραμα τοῦ πλοῦ τῆς *Βέγας*!... Τὸ δικαιοῦν τοῦ βορειοανατολικοῦ πόρου ἔπρεπε νὰ καθιερωθῇ καὶ διὰ δευτέρου πειράματος!.. Ἀντὶ πάσης θυσίας καθῆκον εἶχε νὰ πλεύσῃ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Τσελύνσκιν καὶ νὰ περικάμψῃ αὐτὸ ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς. Ἀντὶ πάσης θυσίας ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Σουηδίαν διὰ τῆς θαλάσσης τοῦ Καρᾶ!

Πρὸς τὸ φοβερὸν λοιπὸν ἐκεῖνο ἀκρωτήριον Τσελύνσκιν, ἀνυπέρβατον τέως θεωρούμενον, ἔπλεε νῦν ὁλοταχῶς ἡ *Ἀλάσκα*. Ἡ ποντοπορία αὐτῆς δὲν ἦτο κατὰ πάντα ὁμοία πρὸς τὴν τῆς *Βέγας* ἀποπλευσάσης ἐκ τῆς ἐκβολῆς τῆς Λένας, ἐν ᾗ εἶχε προσορμισθῇ ὅπως μεταβῇ εἰς τὴν νῆσον Λιακόβην. Ὁ Ἔρικ οὐδένα λόγον εἶχε νὰ περιπλεύσῃ αὖθις τὰς σιβηρικὰς ἀκτάς. Ὅθεν ἡ *Ἀλάσκα*, ἀφεῖσα δεξιὰ τὰς νήσους Στολμποβόϊ καὶ Σεμενόφσκη, διηυθύνθη πρὸς δυσμάς, παρὰ τὴν ἑβδομηκοστὴν ἕκτην παράλληλον, μετὰ τηλικαύτης ταχύτητος χωροῦσα ὥστε εἰς ὀκτὼ ἡμέρας διήνυσε τριάκοντα ἑπτὰ μοίρας μήκους ἀπὸ τῆς 140ης μέχρι τῆς 105ης πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Γκρῆμβιχ. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι τοῦτο ἐπετεύχθη διὰ καύσεως πολλῶν γαιανθράκων, διότι διηνεκῶς σχεδὸν εἶχεν ἀντίπρωρον ἄνεμον. Ἀλλ' ὁ Ἔρικ εὐλόγως ἐφρόνει ὅτι πρωτίστη ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐξέλθωσι τῶν ἐπικινδύνων ἐκείνων στενῶν· εὐθὺς δ' ὡς ἀφικνοῦντο εἰς τὸ στόμιον τοῦ Γενισσέη, θὰ ἐμερίμνα πάντως περὶ εὑρέσεως καυσίμου ὕλης.

Τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ Αὐγούστου κατέστη ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσωσιν ἡλιακὰς παρατηρήσεις περὶ τὴν μεσημβρίαν ἕνεκα πυκνῆς ὁμίχλης καλυψάσης τὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ὁρίζοντα. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῶν ἦσαν ἐγγὺς τοῦ μεγάλου ἀσιατικοῦ ἀκρωτηρίου. Δι' ὃ ὁ Ἔρικ συνέστησε σύντονον καὶ ἄγρυπνον προσοχὴν ἐλαττώσας ἅμα τὸν δρόμον τοῦ πλοίου. Περὶ τὴν ἑσπέραν διέταξε νὰ σταματήσωσιν.

Αἱ προφυλάξεις ἐκεῖναι δὲν ἦσαν ἀνωφελεῖς. Τὴν ἐπαύριον βολιδοσκοπήσαντες εὗρον ὅτι τὸ βάθος τῆς θαλάσσης δὲν ὑπερέβαινε τὰς τριάκοντα ὀργυιάς, μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἐφάνη ἡ στερεά. Ἡ *Ἀλάσκα* διεδρόμησεν ἄχρις οὗ φθάσῃ κατέναντι τοῦ ὅρμου, εἰς ὃν ἠγκυροβόλησεν.

Ἀπεφασίσθη δὲ ν' ἀναμείνωσι τὴν διάλυσιν τῆς ὁμίχλης ὅπως ἀποβῶσιν εἰς τὴν ξηράν. Ἀλλὰ τὴν δεκάτην πέμπτην καὶ δεκάτην ἕκτην μὴ διαλυθείσης τῆς ὁμίχλης, ὁ Ἔρικ προσεπέλασεν εἰς τὴν ἀκτὴν μετὰ τοῦ Βρέδεζορδ, τοῦ Μαλαρίου καὶ τοῦ ἰατροῦ.

Σύντομος κατόπτευσις ἀπέδειξεν αὐτοῖς τότε ὅτι ὁ ὅρμος ἐνῷ εἶχεν ἀγκυροβολήσῃ ἡ *Ἀλάσκα* ἔκειτο βορειότατα, μεταξὺ τῶν δύο ἄκρων τοῦ ἀκρωτηρίου Τσελύνσκιν. Ἑκατέρωθεν τὸ ἔδαφος ἦν ἀρκούντως χθαμαλὸν πρὸς τὴν θάλασσαν· ἀλλ' ὑψοῦτο βαθμιαίως εἰς κλιτὺν πρὸς νότον καὶ εἶτα εἰς ὄρη, ἅτινα ἡ ὁμίχλη ἀπεκάλυπτεν ἐνίοτε πάντα δ' ἐφαίνοντο ἔχοντα ὕψος τριακοσίων ἢ τετρακοσίων μέτρων. Οὐδαμοῦ διεκρίνοντο χιόνες ἢ πάγοι εἰμὴ μόνον περὶ τὴν παραλίαν, καθ' ἣν ἀπετέλουν ζώνην ὡς πανταχοῦ τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ ἀργιλλῶδες ἔδαφος ἐκαλύπτετο ὑπὸ πυκνῆς βλαστήσεως πόας, χλόης καὶ λειχήνων. Τὴν ἀκτὴν ἐζωογόνει ἀγέλη ἀγρίων χηνῶν καὶ νησσῶν. Λευκή τις ἄρκτος ἐκάθητο ἐπὶ βράχου τινός. Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἂν μὴ ἡ ὁμίχλη περιέσκεπε τὰ πάντα διὰ τοῦ τεφροῦ αὐτῆς μανδύου, ἡ

γενικὴ θέα τοῦ περιφήμου ἀκρωτηρίου Τσελύνσκιν, οὐδὲν τὸ ἀποτρόπαιον θὰ εἶχεν, οὐδὲν ἰδίως τὸ δικαιολογοῦν τὴν φοβερὰν φήμην ἣν ἐπὶ αἰῶνας ὅλους διετήρησεν.

Ὁ Ἔρικ καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ προχωρήσαντες εἰς τὸ ἀπώτατον πρὸς δυσμὰς ἄκρον τοῦ ὅρμου διέκρινον εἶδός τι μνημείου ἐπὶ γηλόφου τινός, ὡς εἰκὸς δὲ ἐσπευσμένως διηυθύνθησαν εἰς αὐτό. Πλησιάσαντες δὲ εἶδον ὅτι ἦτο σωρὸς λίθων ἐρειδόντων ξυλίνην στήλην ἀποτελουμένην ὑπὸ δοκοῦ.

Ἡ στήλη ἐκείνη ἔφερε δύο ἐπιγραφάς. Ἡ μὲν πρώτη εἶχεν οὕτως:

«Τῇ 19 Αὐγούστου 1878 ἡ *Βέγα*, ὁρμωμένη ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριον Τσενύσκινλ πλέουσα πρὸς τὸν Βεριγγεῖον πορθμόν.»

Ἡ δευτέρα δέ:

«Τῇ 12 Αὐγούστου 1879 τὸ *Ἄλβατρος*, ἐκπλεῦσαν τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ, ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριον Τσελύνσκιν, χωροῦν πρὸς τὸν ὠκεανόν.»

Λοιπόν, καὶ ἐν τούτῳ ἔτι ὁ Τούδωρ Βράουν ὑστεροῦσαν ἀφῆκε τὴν *Ἀλάσκαν*! Ἦτο τότε ἡ δεκάτη ἕκτη Αὐγούστου. Πρὸ τεσσάρων ἄρα μόνον ἡμερῶν εἶχε χαραχθῆ ἡ ἐπιγραφὴ ἐκείνη!

Πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ἔρικ ἐλάμβανεν αὕτη εἰρωνικὴν καὶ σκληρὰν ἔννοιαν, ὡσεὶ ἔλεγεν αὐτῷ: «Μέχρι τέλους θ' ἀποτυγχάνῃς! Μέχρι τέλους ἀνωφελὴς θὰ μείνῃς! Ὁ Τούδωρ Βράουν ἐξετέλεσε κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν τὸ πείραμα τοῦ Νόρδενσκιολδ! Σὺ δὲ θὰ ἐπιστρέψῃς τεταπεινωμένος καὶ κατησχυμένος, οὐδὲν ἀποδείξας, οὐδὲν εὑρών, οὐδὲν μαθών!»

Ἔμελλε ν' ἀπέλθῃ χωρίς τι νὰ ἐπιγράψῃ ἐπὶ τῆς στήλης. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς Σβαρυεγκρόνα δὲν συνεμερίζετο παντάπασι τὴν ἰδέαν ταύτην. Ἐκβαλὼν τοῦ θυλακίου μαχαιρίδιόν τι ἐχάραξεν ἐπὶ τῆς δοκοῦ;

«Τῇ 16 Αὐγούστου 1879 ἡ *Ἀλάσκα* ἀπάρασα ἐκ Στοκόλμης, πλεύσασα διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς θαλάσσης τοῦ Βαφίνου, τῶν ἀρκτικῶν ἀμερικανικῶν πορθμῶν, τῆς σιβηρικῆς θαλάσσης, ἔκαμψε τὸ ἀκρωτήριον Τσελύνσκιν, θαλασσοποροῦσα ὅπως ἐτελέσῃ τὸν πρῶτον περὶ τὸν πόλον περίπλουν.»

Παράδοξος ἡ δύναμις τῶν λέξεων! Ἡ ἁπλῆ ἐκείνη φράσις ἀναμιμνήσκουσα εἰς τὸν Ἔρικ ὁποῖον γεωγραφικὸν κατόρθωμα διέπραττε, ἀνεπιγνώστως σχεδόν, ἤρκεσεν ὅπως διασκεδάσῃ τὴν βαρυθυμίαν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις, ἦτο ἀληθὲς ὅτι ἡ *Ἀλάσκα* ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ συντελέσῃ τὸν πρῶτον περὶ τὸν πόλον περίπλουν!.. Πρὸ αὐτοῦ ἄλλοι θαλασσοπόροι εἶχον διέλθῃ τοὺς ἀρκτικοὺς ἀμερικανικοὺς πορθμούς, φθάσαντες μέχρι τοῦ βορειοδυτικοῦ πόρου. Πρὸ αὐτοῦ ὁ Νόρδενσκιολδ καὶ ὁ Τούδωρ Βράουν εἶχον κάμψῃ τὸ Τσελύνσκιν καὶ διεκπλεύσῃ τὸν βορειοανατολικὸν πόρον! Ἀλλ' οὐδεὶς τέως εἶχε κατορθώσῃ νὰ μεταβῇ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πόρου εἰς τὸν ἕτερον, οὐδεὶς περιέγραψε περὶ τὸν πόλον, διὰ τῶν ἀρκτικῶν θαλασσῶν, τέλειον κύκλον τριακοσίων ἑξήκοντα μοιρῶν. Εἰς τὴν *Ἀλάσκαν* δὲ μόνον ὀγδοήκοντα μοῖραι ὑπελείποντο ὅπως συμπληρώσῃ αὐτόν. Μετὰ δεκαήμερον τὸ πολὺ πλοῦν, τὸ ἔργον ἔμελλε νὰ ᾖ τετελεσμένον.

Ἡ ἰδέα αὕτη τοσοῦτον ζῆλον ἐνέβαλεν εἰς πάντας ὥστε ἀπεφάσισαν ν' ἀπάρωσιν ὅσον τάχιον. Ὁ Ἔρικ ἐν τούτοις προὐτίμησε ν' ἀναμείνῃ ἄχρι τῆς ἐπαύριον ὅπως ἴδῃ ἂν θὰ διαλυθῇ ἡ ὁμίχλη. Ἀλλ' αὕτη ἐφαίνετο ὅτι ἦτο χρονικὸν νόσημα τοῦ ἀκρωτηρίου Τσελύνσκιν, ἐπελθούσης δὲ καὶ πάλιν τῆς ἡμέρας χωρὶς νὰ συναναστείλῃ ὁ ἥλιος, διέταξε ν' ἀνασπασθῇ ἡ ἄγκυρα.

Ἡ *Ἀλάσκα*, ἀφεῖσα πρὸς νότον τὸν κόλπον τοῦ Ταϊμίσσου, ἐξ οὗ ἐπωνομάσθη ἡ μεγάλη σιβηρικὴ χερσόνησος, ἧς τὸ Τσελύνσκιν εἶνε τὸ ἀκρότατον σημεῖον, διηυθύνθη πρὸς δυσμάς. πλέουσα ἀκαταπαύστως καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα τῆς δεκάτης ἑβδόμης Αὐγούστου. Τὴν πρωΐαν τῆς δεκάτης ὀγδόης ἐξῆλθε τέλος τῆς ὁμίχλης εἰς ἀτμόσφαιραν διαυγῆ καὶ ἡλιοφεγγῆ. Τὴν μεσημβρίαν ὑπελόγισαν τὸν τελεσθέντα διάπλουν. Εὑρίσκοντο δὲ περὶ τὸ πέρας τοῦ ἔργου τούτου, ὅτε ὁ ὀπτὴρ (ὁ σκοπὸς τοῦ ἱστοῦ) ἀνήγγειλεν ὅτι πλοῖον ἐφάνη πρὸς τὰ νοτιοδυτικά.

Ἡ ἐμφάνισις πλοίου ἐν τοιαύταις θαλάσσαις ἦτο τόσον ἔκτακτον φαινόμενον, ὥστε εἰς ἄκρον ἐκίνησε τὸ ἐ διαφέρον τῶν ἐπὶ τῆς *Ἀλάσκας*. Ὁ Ἔρικ ἀνερριχήθη ἀμέσως ἐπὶ τὴν σκοπιὰν καὶ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου ἐξήτασεν ἐπὶ μακρὸν τὸ σημανθὲν πλοῖον. Ἦτο ἐξηρτυμένον ὡς ἡμιολία καὶ εἶχε καπνοδόχον εἰ καὶ δὲν ἠτμοδρόμει τότε.

Ὁ νεαρὸς κυβερνήτης κατελθὼν εἰς τὸ κατάστρωμα ἦτο κάτωχρος.

— Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ *Ἄλβατρος*, εἶπεν εἰς τὸν ἰατρόν.

Εἶτα δὲ ἐκέλευσε νὰ ἐνταθῇ τὸ πῦρ τῆς ἀτμομηχανῆς.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΑΟΡΑΤΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ

Πολὺς λόγος ἐγένετο κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα περὶ τῶν μικρῶν ὀργανισμῶν ἢ ὀργανώσεων, αἵτινες προκαλοῦσι τὰ μολυσματικὰ νοσήματα τοῦ τύφου, τοῦ πυρετοῦ, τῆς χολέρας καὶ ἄλλων νόσων, αἱ δὲ λέξεις *βακτήρια* καὶ *μικρόβια* ἐγένοντο γνωσταὶ καὶ πέραν τῶν ἐπιστημονικῶν ὁμίλων, εἰς τὸ κοινὸν πλῆθος, ὅπερ συνήθως τότε μόνον παρακολουθεῖ μετὰ διαφέροντος τὰ ἐπιστημονικὰ ζητήματα, ὅταν δι' αὐτῶν θίγεται αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ εὐημερία ἢ

καὶ ἡ ὕπαρξις. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἰς τὸ κοινὸν παρέχονται συνήθως μόνον τὰ ἐπιστημονικὰ ἐξαγόμενα μακρῶν ἐρευνῶν, καὶ ταῦτα δὲ ἀδρομερῶς, αἱ γνῶμαι τῶν πολλῶν ἐπὶ τοιούτων ζητημάτων εἶνε, ὡς εἰκός, ἀσαφεῖς καὶ συγκεχυμέναι. Τοῦτο δὲ κυρίως συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν μικρῶν τούτων ὄντων, τῶν προκαλούντων νοσήματα, καθόσον πρὸς τῇ δυσχερείᾳ τῆς ἀντιλήψεως τῶν ἐπιστημονικῶν ζητημάτων ἐπιπροστίθεται καὶ αὐτὴ ἡ τῶν ἐπιστημόνων ἀμφιβολία, διότι πολλὰ εἰσέτι ἄλυτα καὶ αἰνιγματώδη φαινόμενα κυμαίνονται ἐντὸς ἐπιστημονικῶν συζητήσεων καὶ ἀμφιβόλων πειραμάτων.

Εἴπομεν πρὸ ὀλίγου ὅτι τὰ ἀτελέστατα ταῦτα ὄντα εἶνε τὰ προκαλοῦντα τὰ μολυσματικὰ τοῦ ἀνθρώπου νοσήματα. Πᾶς τις λοιπὸν δικαιοῦται νὰ θεωρήσῃ τὰ βακτήρια ὡς τοὺς μεγαλητέρους ἐχθροὺς τῆς ἀνθρωπότητος, ὡς τὰς πληγὰς καὶ τὰς μάστιγας, αἵτινες κατὰ καιροὺς ἀναφαίνονται, ὅπως δεκατίζωσι τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ποία σύγκρισις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν θυμάτων, ἅτινα πίπτουσι κατ' ἔτος βορὰ τοῦ λέοντος, τῆς τίγριδος, τοῦ κροταλίου ἢ τῆς ἐχίδνης, ἀπέναντι τῶν θυμάτων, ἅτινα στέλλει εἰς τὸν ᾅδην ἡ ἐπιδημία τύφου μολυσματικοῦ εἴς τινα χώραν; Καὶ τί εἶνε οἱ νεκροί, οἱ πίπτοντες εἰς μυριόνεκρον μάχην, ἀπέναντι τῶν τάφων, οἵτινες ἀνοίγονται ἐν διαστήματι μηνῶν τινων κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς χολέρας; Ἂν ὑπὸ τῆς εὐλογίας ἀπέθανον μόνον ἐν Μεξικῷ ἐν ἑνὶ ἔτει τρία ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, ἡ δὲ εὐλογία παράγεται διὰ τῶν ἀοράτων τούτων ὄντων, τίς δύναται νὰ μὴ θεωρήσῃ ἄπελπις τὰς ὑπάρξεις ταύτας ὡς τοὺς φρικωδεστέρους καὶ ὑπουλοτέρους ἐχθρούς, οὓς φέρει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ἡ γήϊνος σφαῖρα;

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου εἶνε γεγονὸς αὐταπόδεικτον, ὅτι ἄνευ τῶν ὄντων τούτων οὐδεμία ψυχὴ ζῶσα θὰ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἅπασα ἐν γένει ἡ ἐνόργανος κτίσις ἅμα τῶν βακτηρίων καταστρεφομένων θὰ ἔπαυε πάραυτα ὑπάρχουσα, διότι αἱ ὀργανώσεις αὗται εἶνε αἱ προκαλοῦσαι τὴν σῆψιν καὶ τὴν ἀποσύνθεσιν. Τί δὲ θὰ ἐγίνετο ἡ ζωὴ ἄνευ σήψεως; Ὄγκοι πελώριοι ἐκ ξύλων καὶ φύλλων τῶν δασῶν μὴ σηπόμενοι θὰ κατεκάλυπτον τὴν ξηρὰν μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων· οἱ ὠκεανοὶ καὶ αἱ πεδιάδες καὶ ἅπασα ἐν γένει ἡ ξηρὰ δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὴν σωρείαν τῶν πτωμάτων τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἅτινα μὴ σηπόμενα θὰ συνεσωρεύοντο, χωρὶς νὰ καταλίπωσι σπιθαμὴν γῆς κενὴν πρὸς ὕπαρξιν ἄλλου ὄντος. Ποῦ ἤθελε σταθῇ ἡ ζωή, ἂν μὴ τὰ βακτήρια ἐσάρωνον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς τὰ λείψανα τῶν ὑπάρξεων;

Ἀπέναντι ὅμως τῶν ὑπηρεσιῶν τούτων, ἃς προσφέρουσιν ἡμῖν τὰ βακτήρια, ἀσκοῦσι ταῦτα ἀκουσίως καὶ ἕτερον πολλῷ μεγαλήτερον εὐεργέτημα, συντελοῦντα διὰ τῆς διαδόσεως τῶν νόσων καὶ τοῦ θανάτου εἰς τελειοποίησιν τῶν ζωϊκῶν καὶ ἀνθρωπίνων γενῶν. Ἐὰν εἰς τὰς ἐπιδημίας τῶν νόσων ἀντέχωσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄτομα ἔχοντα ἰσχυροτέραν ὀργάνωσιν ἢ ἑτέρας εὐνοϊκὰς συνθήκας πρὸς γέννησιν καὶ ἀνάπτυξιν ἰσχυρῶν ἀπογόνων, οἷαι εἶνε ἡ εὐπορία καὶ καὶ εὐζωΐα, τί ἄλλο πράττουσι τὰ βακτήρια ἢ νὰ συντελῶσι πρὸς καθαρισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῶν ἀσθενῶν καὶ καχεκτικῶν ἀτόμων, φειδόμενα μεταξὺ τῶν πολλῶν μόνον τῶν καταλλήλων πρὸς ζωὴν καὶ διάδοσιν τοῦ εἴδους; Ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγών, συντελῶν εἰς τὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἁρμοδιωτέρων καὶ προσφυεστέρων πρὸς τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς ἀτόμων καὶ εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν ζωϊκῶν καὶ φυτικῶν γενῶν, γίνεται καταφανὴς καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀναπτυσσομένων τῶν ἐπιδημιῶν. Ἐκ τῶν βραδύτατα πολλαπλασιαζομένων ζώων, σχετικῶς πρὸς ἄλλα, ἓν εἶνε καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἐν τούτοις ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων χώρας τινὸς διπλασιάζεται ἐν διαστήματι 25 ἐτῶν. «Ἐὰν δὲ ὑποθέσωμεν,» λέγει ὁ Δάρβιν «ὅτι ὁ πολλαπλασιασμὸς οὗτος ἐξηκολούθει προοδευτικῶς ἐπὶ χίλια μόνον ἔτη, ἡ γῆ ἡμῶν δὲν ἤθελεν ἔχει κατὰ γράμμα ποτῶς χῶρον διὰ τοὺς λοιποὺς ἀπογόνους.» Ὁ διὰ τῶν μικροοργανώσεων τούτων λοιπὸν θερισμὸς τῶν ἀνθρώπων κατὰ μυριάδας, ὅσῳ καὶ ἂν εἶνε σκληρὸς καὶ ἀπαίσιος διὰ τὰς ἑκάστοτε γενεὰς τῶν θνητῶν καὶ τὰ καθέκαστα ἄτομα, εἶνε ὅμως ἀναγκαιότατος νόμος, ὅπως ποτὲ ἐν Σπάρτῃ ὁ κρημνισμὸς τῶν καχεκτικῶν καὶ ἀναπήρων πρὸς πλᾶσιν ὑγιοῦς καὶ πλήρους ζωτικότητος φυλῆς. Νόμος σκληρός, ἀλλὰ σωτήριος.

***

Τὰ βακτήρια, πολυειδῆ καὶ πολυποίκιλα ὄντα, ἐβαπτίσθησαν μέχρι τοῦδε καὶ ἐκλήθησαν διαφόρως. Οἱ μὲν ἐκάλεσαν αὐτὰ *μικρόβια*, ἄλλοι *μικροοργανώσεις*, ἄλλοι *βακίλλους*, ἕτεροι *δοράκια*. Ἀπέναντι ὅμως ὅλων τούτων τῶν ὀνομάτων ἐπεκράτησε τὸ γενικὸν ὄνομα *βακτήρια* ἢ *σχιζομύκητες*, ἀνεπιτυχὲς δὲ καὶ οὔτε λογικῶς οὔτε γλωσσικῶς ὀρθὸν εἶνε τὸ ὑπὸ τῶν γάλλων εἰσαχθὲν *μικρόβια*.

Τὰ βακτήρια ἀνήκοντα πάντα εἰς τὸ *φυτικὸν* βασίλειον, ὄντα *γυμνὰ φυτὰ* ἐκ τῶν ἀτελεστέρων τῆς φυτικῆς κλίμακος, ἐσπουδάσθησαν καὶ σπουδαζονται κυρίως ὑπὸ τῶν βοτανικῶν. Ἐπειδὴ δὲ προκαλοῦσι τὰς νόσους καὶ ἀνευρίσκονται ἐπὶ καὶ ἐντὸς τῶν νοσούντων ἀνθρώπων καὶ ζώων, γίνονται κατὰ δεύτερον λόγον ἀντικείμενον τῆς ἐρεύνης τῶν παθολόγων. Ἐνταῦθα σκοποῦμεν νὰ παρακολουθήσωμεν τοὺς πρώτους εἰς τὰς ἐρεύνας αὐτῶν καὶ ἴδωμεν τοὺς ἐχθροὺς

τούτους ἡμῶν καὶ φίλους ἐγγύτερον, ἀπὸ βοτανικῆς ἀπόψεως, κατὰ τὰς νέας ἰδέας αἵτινες πρὸ ὀλιγίστων ἐτῶν ἀνεπτύχθησαν ἐν τῇ κυρίᾳ χώρᾳ τῆς ἐρεύνης τῶν ὄντων τούτων, ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐκ τῶν φυτῶν, ἅτινα καλύπτουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, τὰ μὲν εἶνε εὐμεγέθη καὶ ὁρατά, τὰ δὲ μικρά, μικρότατα, μέχρις ἀοράτου μεγέθους διὰ τῶν γυμνῶν ἡμῶν ὀφθαλμῶν. Ἐκ τῶν τελευταίων δὲ τούτων, τῶν καλουμένων *μικροσκοπικῶν φυτῶν*, τὰ μὲν εἶνε πράσινα, πλήρη τῆς χρωστικῆς πρασίνης οὐσίας, ἣν καλοῦμεν χλωροφύλλην, καὶ ἧς βρίθουσι καὶ ὅλα τὰ πράσινα φυτὰ τῶν δασῶν καὶ τῶν πεδιάδων, τὰ δὲ εἶνε ἄχροα καὶ στεροῦνται ἐντελῶς χλωροφύλλης. Τὰ πρῶτα τῶν μικροσκοπικῶν τούτων φυτῶν ἀνήκουσιν εἰς τὰ *φύκη*, εἶνε πράσινα καὶ δύνανται διὰ τῆς χλωροφύλλης νὰ τρέφωνται ἀφ' ἑαυτῶν, τὰ δὲ δεύτερα, στερούμενα χλωροφύλλης, δὲν δύνανται νὰ παρασκευάσωσι τὴν τροφὴν αὐτῶν καὶ ἑπομένως παρασιτοῦσιν ἐπὶ τῶν σωμάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναβλαστάνουσιν ἢ ἐντὸς τῶν ὑγρῶν ἐν οἷς ἀναπτύσσονται. Τὰ δεύτερα ταῦτα μικροσκοπικὰ φυτὰ καταλέγονται εἰς τοὺς *μύκητας*.

Ἡ λέξις *μύκης* εἰς τὴν Βοτανικὴν δὲν σημαίνει μόνον τὰ εὐμεγέθη φυτά, τὰ φυόμενα ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἢ ἐπὶ τῆς κοπρίας καὶ τῶν σηπομένων δένδρων, ἤτοι τὰ ὑπὸ τοῦ λαοῦ γενικῶς καλούμενα *μανιτάρια*, ἀλλὰ πάντα ἐν γένει τὰ φυτὰ ὅσα δὲν περιέχουσι χλωροφύλλην καὶ τρέφονται παρασιτικῶς. Τοιαῦτα δὲ εἶνε ἐν παραδείγματι ὅλα τὰ εἴδη τῶν εὐρώτων (μοῦχλαις), ἅτινα ἀναφαίνονται ἐπὶ τῶν σηπομένων καρπῶν, ἐδεσμάτων, γλυκυσμάτων κ.τ.λ. δεύτερον πλῆθος νοσημάτων ἀναφαινομένων ἐπὶ τῶν φυτῶν, οἷον ἡ κοινὴ νόσος τῶν ἀμπέλων, ἡ νόσος τῶν ἀγρίων καὶ ἡμέρων μαλαχῶν, πολλαὶ νόσοι τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ πλῆθος ἄλλο ἀσθενειῶν τῶν ὀπωροφόρων καὶ χρησίμων δένδρων, ἃς μόνον διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀναγνωρίζομεν ὡς μύκητας, τέλος δὲ ὅλαι αἱ φυτικαὶ ὀργανώσεις αἱ ζῶσαι ἐντὸς τῶν ὑγρῶν τοῦ γλεύκους, τοῦ ὀξύνου οἴνου, τοῦ ὀξύνου γάλακτος κτλ. καὶ προκαλοῦσαι τὰς μεταβολὰς τῶν ὑγρῶν τούτων.

Εἰς τοὺς μύκητας τούτους τέλος ἀνήκουσι καὶ τὰ μικροσκοπικὰ ὄντα, ἅτινα, ὡς εἴδομεν ἀνωτέρω, ἀσκοῦσι σπουδαίας δράσεις ἐφ' ὅλης τῆς ὀργανικῆς κτίσεως, καὶ ἅτινα, ἀφ' ἧς ἤρχισαν σπουδαζόμενα, ἐκίνησαν τὸ παγκόσμιον διαφέρον, ἤτοι τὰ βακτήρια.

Πρὶν ἢ χωρήσωμεν εἰς ἔρευναν τῶν μορφῶν, τῆς φυσιολογίας καὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀναπτύξεως τῶν βακτηρίων, ἀνάγκη νὰ ἴδωμεν ἐν οἱονδήποτε βακτήριον διὰ τῶν ἰδίων ἡμῶν ὀφθαλμῶν. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἐπαρκοῦσι πρὸς τοῦτο τὰ ἡμέτερα ὀπτικὰ ὄργανα.

Τούτου ἕνεκα καταφεύγομεν εἰς τὴν χρῆσιν μεγεθυντικῶν ὀργάνων, ἤτοι καλῶν μικροσκοπίων. Λέγοντες δὲ τοῦτο δὲν ἐννοοῦμεν ὅτι θὰ φέρωμεν τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν δύσβατον καὶ εἰς τὰς γνώσεις αὐτοῦ ὅλως ἀπρόσιτον χώραν τῶν μικροσκοπικῶν ἐρευνῶν, ἀλλ' ἁπλῶς παρουσιάζοντες εἰς αὐτὸν ὀλίγα δείγματα ἐκ τοῦ ἀπεράντου τούτου πεδίου καὶ δεικνύοντες αὐτὰ δι' ὀλίγων εἰκόνων καὶ δι' ἀδρομεροῦς περιγραφῆς θέλομεν προπαρασκευάσει αὐτὸν πρὸς κατανόησιν τῶν ζητημάτων, ἅτινα συνδέονται πρὸς τὸν βίον τῶν βακτηρίων καὶ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, σχετίζονται δὲ στενότατα καὶ πρὸς τὸν ἡμέτερον βίον.

Οὐδὲν εὐχερέστερον νὰ εὕρωμεν πρὸς σπουδὴν βακτήρια, διότι, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, τὰ ὄντα ταῦτα εἶνε παρόντα ἀπανταχοῦ. Πρὸς τοῦτο λαμβάνομεν ἀγγεῖον πλῆρες ὕδατος, ῥίπτομεν ἐντὸς ὀλίγα χόρτα ξηρά, φύλλα, ἄχυρα κτλ. καὶ ἀφίνομεν τὸ ὕδωρ ἥρεμον ἐν καταλλήλῳ θερμοκρασίᾳ (περὶ τοὺς 35°C.). Μετὰ δύο ἡμέρας ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος παρατηροῦμεν σχηματιζόμενον λεπτότατον στρῶμα ἐπιπάγου (τσίπας), ὃν διασπῶμεν εὐχερέστατα διασείοντες διὰ πτεροῦ ἢ διὰ τοῦ δακτύλου, καὶ ὃν εὐκόλως ἀναγνωρίζομεν ὡς συνιστάμενον ἐκ βλεννώδους οὐσίας. Ἐὰν νῦν λάβωμεν σταγόνα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος τούτου μετὰ μικρῶν μορίων ἐπιπάγου καὶ θέσωμεν ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον, βλέπομεν ὅτι αὕτη πλὴν ἐγχυματικῶν τινων μεγάλων ζωϋφίων, κινουμένων ταχιστα διὰ τοῦ ὁρωμένου πεδίου, βρίθει καὶ ἐκ σωματίων προμήκων, κυλινδρικῶν, σκοτεινῶν, σμικροτάτων, τεταγμένων κατὰ ὁμάδας παραλλήλους ἢ μή, δονουμένων δὲ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει παλμωδῶς. Τὰ σωμάτια ταῦτα, ἅτινα παριστάνει ἡ εἰκὼν 1 διακοσιάκις μεμεγεθυσμένα, ὡς φαίνονται ὑπὸ τὴν ὕαλον τοῦ μικροσκοπίου, εἶνε τὰ βακτήρια, ἅτινα κατὰ ἑκατομμύρια ἀποτελοῦσι τὸν ἐπίπαγον τοῦ ὕδατος οὗτινος τμῆμα φαίνεται ἐν τῇ πρὸς τ' ἀριστερὰ εἰκόνι, καὶ ἅτινα εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τοῦ ὕδατος μετὰ χόρτων εἶνε ἰδιάζοντα καὶ ὀνομάζονται *βάκιλλος ὁ λεπτοφυὴς* (Bacillus subtilis).

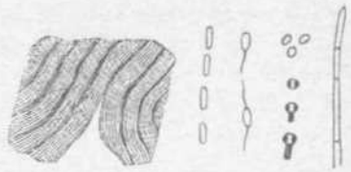

Εἰκ. 1. Βάκιλλος ὁ λεπτοφυὴς (Bacillus subtilis).

Ὅπως νοήσωμεν τὴν σμικρότητα τῶν μικροσκοπικῶν τούτων ὄντων φανταζθῶμεν ῥάβδον ἑνὸς μέτρου μακράν, εὐθεῖαν καὶ κυλινδρικήν, σμικρυνομένην καὶ λεπτυνομένην ἀναλόγως μέχρις οὗ λάβῃ τὸ μῆκος ἑνὸς χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου. Ἡ

ῥάβδος θέλει εἶσθαι εἰσέτι καταφανῶς ὁρατή. Ἐὰν ὅμως φαντασθῶμεν τὸ ἓν τοῦτο χιλιοστὸν σμικρυνόμενον μέχρις οὗ λάβῃ τὸ μῆκος ἑνὸς χιλιοστοῦ τοῦ χιλιοστοῦ τοῦ μέτρου, ἤτοι ἑνὸς μικροχιλιοστομέτρου, λαμβάνομεν ἰδέαν τοῦ μήκους τῶν ῥαβδίων τούτων, ἅτινα, κατὰ ἑκατομμύρια πλησίον ἀλλήλων κείμενα, πάλλονται ἀδιαλείπτως ἐντὸς τῆς βλεννώδους οὐσίας τοῦ ἐπιπάγου.

Τοιαῦτα φαίνονται ἡμῖν τὰ φυτικὰ ταῦτα πλάσματα ὑπὸ τοὺς ἡμετέρους ὀφθαλμούς, ζῶντα, κινούμενα καὶ ἐκτελοῦντα ὅλας τὰς λειτουργίας τῆς ζωῆς. Χωρήσωμεν νῦν ἓν βῆμα περαιτέρω καὶ θεωρήσωμεν τὸν δρόμον τῆς ἀναπτύξεως μιᾶς τῶν ὀργανώσεων τούτων. Πρὸς τοῦτο ἐκλέξωμεν ἕτερον εἶδος βακτηρίου ἐκ τῶν μεγαλητέρων, ἀναπτυσσομένου ἐντὸς ἀφεψήματος φύλλων λαχάνων καὶ ἕνεκα τοῦ μεγέθους αὐτοῦ κληθέντος *Βάκιλλος τὸ μεγαθήριον* (Bacillus Megatherium D. B.). Ἡ εἰκὼν 2 παριστάνει ἡμῖν τοιαῦτα ῥαβδία διακοσιάκις μὲν καὶ πεντηκοντάκις ἐν α μεμεγεθυσμένα, ἑξακοσιάκις δὲ ἐν δ γ καὶ ε. Τὰ πρῶτα (α) εἶνε αὐτὰ ταῦτα τὰ βακτήρια ἐν τῇ τελείᾳ καὶ πλήρει αὐτῶν ἀναπτύξει. Εἶνε δὲ ἀλλαντοειδῆ τὸ σχῆμα, ἐλαφρῶς ἐν μέσῳ κεκαμμένα, καὶ τιθέμενα πλησίον ἀλλήλων σχηματίζουσιν ἀλύσους συνεχεῖς ἢ διακεκομμένας, ἑλικοειδεῖς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον. Ἕκαστον τῶν ῥαβδίων τούτων κυκλοῦται ἔξωθεν ὑπὸ μεμβράνης λεπτῆς, ἔνδοθεν δὲ εἶνε πλῆρες οὐσίας κοκκώδους (εἰκ. 2 ἀριστερόθεν τῷ α) ὁμοίας τὴν χημικὴν σύστασιν πρὸς τὸ *πρωτόπλασμα*, ἤτοι πρὸς οὐσίαν ὁμοίαν πρὸς τὸ λεύκωμα τῶν ὠῶν. Ἡ οὐσία αὕτη ἐνταῦθα καλεῖται *μυκοπρωτεΐνη*, ἐκ τοιαύτης δὲ οὐσίας, παρηλλαγμένης, συνίσταται καὶ ἡ εὔκαμπτος καὶ εὐέκτατος τῶν ῥαβδίων μεμβράνη. Παρατηροῦντες βακτήριον τοιοῦτον μακρὸν χρόνον, ἐπὶ ὥρας ὅλας, βλέπομεν ἐν τέλει ἐν μέσῳ τῆς ὁμοειδοῦς ταύτης κοκκώδους λευκωματώδους οὐσίας ἀναφαινόμενον διάφραγμά τι, δι' οὗ τὸ ῥαβδίον χωρίζεται εἰς δύο ἡμίση. (Εἰκ. 2. ἀριστερόθεν τῷ α). Τὸ διάφραγμα τοῦτο μετὰ βραχὺν ἔτι χρόνον χωρίζεται εἰς δύο πλάκας μόλις ἐφαπτομένας ἀλλήλων. Ἐνῷ δὲ τὰ ἡμίση τοῦ βακτηρίου ἐν τῷ μεταξὺ αὐξάνονται, μέχρις οὗ ἕκαστον λάβῃ διπλάσιον μέγεθος· στενοῦται τὸ ὅλον ἐν μέσῳ, αἱ δύο πλάκες τοῦ διαφράγματος χωρίζονται ἐντελῶς, ἀποστρογγυλοῦνται κατὰ τὴν ἔξω αὐτῶν ἐπιφάνειαν, οὕτω δὲ ἀντὶ ἑνὸς ἔχομεν νῦν δύο ἰσομήκη βακτήρια, ἁπτόμενα ἀλλήλων. Οὗτος εἶνε ὁ εἰς τρόπος *γενέσεως* τῶν βακτηρίων, ὁ διὰ *μερισμοῦ* ἢ *σχισμοῦ*, ἕνεκα τούτου δὲ ἐκλήθησαν τὰ βακτήρια καὶ *σχιζομύκητες* ἢ *σχιστομύκητες*.

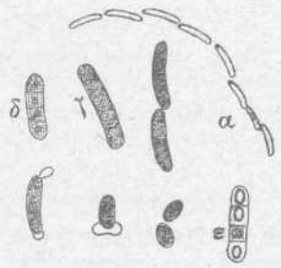

Εἰκ. 2. Βάκιλλος τὸ μεγαθήριον. α Ἄλυσις βακτηρίων μεγεθυσμένων. Ἀριστερόθεν ταύτης ζεῦγος βακτηρίων ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς αὐξήσεως αὐτοῦ. γ Πεντακύτταρον ῥαβδίον προπαρασκευαζόμενον εἰς σποριογονίαν. δ Βακτήριον σποριογόνον. ε Βακτήριον τεθνεώς, ἐν ᾧ ἐσχηματίσθησαν τρία σπόρια· τὸ ἓν τῶν κυττάρων ἔμεινεν ἄγονον. Ἀριστερόθεν τούτου 2 σπόρια ἄνευ μεμβράνης. Πλαγίως τούτων ἀρχὴ βλαστήσεως σπορίων μετὰ μεμβράνης.

Ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ τῆς ἀναπτύξεως Βακίλλου τοῦ μεγαθηρίου εἶνε πολὺ σπάνιον νὰ διακρίνωμεν καὶ διὰ τῆς μεγαλητέρας αὐτοῦ μεγεθύνσεως ἕτερόν τι. Ἐὰν ὅμως ἐπιστάξωμεν ἐπ' αὐτοῦ ὡρισμένας χρωματιστικὰς οὐσίας καὶ μεταχειρισθῶμεν διάφορα χημικὰ ὑγρά, ἐν τῇ χημικῇ γλώσσῃ ὀνομαζόμενα *ἀντιδραστήρια*, βλέπομεν ὅτι ἕκαστον τῶν δύο βακτηρίων, ἅτινα εἴχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν, συνίσταται ἐκ 5 ἄρθρων ἢ τμημάτων, ὅπως δεικνύει ἡ εἰκὼν 2 ἐν γ, καὶ ὅτι ἐν ἑκάστῳ τμήματι τὸ πρωτόπλασμα ἀποσφαιροῦται. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ βακτήριον συνίσταται ἐκ πέντε *κυττάρων*, ὡς ὀνομάζονται εἰς τὴν Βοτανικὴν καὶ τὴν Ζωολογίαν οἱ βῶλοι τοῦ πρωτοπλάσματος οἱ κυκλούμενοι ὑπὸ μεμβράνης, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐνταῦθα δὲν φαίνεται ἕτερον, σπουδαῖον ἐπίσης συστατικὸν τῶν κυττάρων, ὁ πυρήν, ὃν διακρίνομεν εἰς τὰ ζωϊκὰ καὶ φυτικὰ κύτταρα τῶν τελειοτέρων ὄντων.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης τὰ βακτήρια κινοῦνται παραδόξως. Εἶνε δὲ ἓν τῶν ὡραιοτέρων θεαμάτων νὰ βλέπῃ τις τὰς μυριάδας τῶν ἀτελεστάτων τούτων φυταρίων δονουμένας ἀδιαλείπτως. Τὸ ὀπτικὸν πεδίον *βράζει*, ὡς θὰ ἐλέγαμεν κοινῶς, ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον. Ὁ μὴ γνωρίζων δὲ ἀπατᾶται ὑπολαμβάνων αὐτὰ ὡς ζῳάρια, διότι ἐπικρατεῖ εἰσέτι παρὰ τοῖς πολλοῖς ἡ ἐσφαλμένη γνώμη ὅτι τὰ φυτὰ στεροῦνται ἐντελῶς κινήσεως. Ἕκαστον ῥαβδίον τῶν βακτηρίων τελεῖ διττὴν κίνησιν, διότι ἐνῷ στρέφεται διηνεκῶς περὶ τὸν κατὰ μῆκος αὐτοῦ ἄξονα, τελεῖ ἀφ' ἑτέρου καὶ κυκλικὴν περιστροφὴν διὰ τοῦ ἑνὸς αὐτοῦ ἄκρου, τοῦ ἑτέρου μένοντος ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ θέσει, οὕτω δὲ διατέμνει τὸ ὕδωρ κωνοειδῶς, ἢ καὶ τὰ δύο αὐτοῦ ἄκρα τελοῦσι κυκλικὴν κίνησιν, τοῦ μέσου τῆς ῥάβδου μένοντος σχεδὸν ἀκινήτου, οὕτω δὲ τὸ ὕδωρ διετέμνεται κατὰ δύο κώνους, ἐφαπτομένους ἀλλήλων διὰ τῆς κορυφῆς αὐτῶν ἐν μέσῳ τοῦ βακτηρίου. Πλὴν τούτων ὅμως τῶν δύο κινήσεων τὰ βακτήρια μεταβαίνουσιν ἠρέμα καὶ βραδέως καὶ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κατ' ἀορίστους διευθύνσεις.

Αἱ κινήσεις αὗται τῶν βακτηρίων ἄρχονται νὰ γίνωνται βραδύτεραι ἅμα χωρισθέντος τοῦ ἑνὸς ῥαβδίου εἰς πέντε ἢ πλείονα τμήματα ἢ

ἄρθρα, ἤτοι ὅταν τὰ βακτήρια εἰσέρχωνται εἰς τὴν περίοδον τῆς *σποριογονίας* αὐτῶν. Διότι πλὴν τῆς διὰ διαιρέσεως γενέσεως αὐτῶν ἔχουσι καὶ ἑτέραν, τὴν *διὰ σπορίων*. Ἐν μέσῳ δηλ. τοῦ πρωτοπλάσματος ἑκάστου ἄρθρου ἀναφαίνεται κόκκος τις στίλβων πλεῖον τῶν ἄλλων (διότι τὸ πρωτόπλασμα εἶνε κοκκῶδες) οὗτος δὲ μεγεθύνεται ἐφ' ἱκανὸν καὶ λαμβάνει σχῆμα πρόμηκες, οἷον παρίσταται ἐπὶ τῆς εἰκόνος 2 ἐν δ καὶ ε. Αὐξανομένου δὲ τοῦ κόκκου τούτου τὸ πρωτόπλασμα γίνεται ὑδροφαὲς καὶ φθίνει, οὕτω δὲ ἐκτὸς τῆς μεμβράνης τῶν κυττάρων ἀναφαίνεται διαυγάζον *σπόριον*, μικρότερον ὀλίγον τοῦ μήκους τοῦ ὅλου κυττάρου, κατὰ τὸ ἓν δὲ τρίτον στενότερον. Ὅλα τὰ κύτταρα ἑνὸς ῥαβδίου δὲν παράγουσι καὶ σπόρια, διότι τινὰ μένουσι στεῖρα.

Τῶν σπορίων σχηματισθέντων ἔν τινι ῥαβδίῳ καὶ ἡ βραδεῖα κίνησις παύεται ὅλως, ἐπέρχεται ὁ θάνατος τοῦ βακτηρίου, ἡ δὲ μεμβράνα ῥικνοῦται τὸ κατ' ἀρχὰς περὶ τὰ σπόρια, εἶτα δὲ διαλύεται εἰς βλένναν. Ἀποξηραινομένου τοῦ ὑγροῦ ἐν ᾧ εἴχομεν τὰ βακτήρια, μένουσι τὰ σπόρια ἀβλαβῆ, εἰσδύοντα δὲ ἐντὸς ἑτέρου ὑγροῦ ὁμοίας φύσεως καὶ ἀναδιυγραινόμενα ἄρχονται ἀναβιοῦντα, ἐνῷ τὰ πλεῖστα τῶν βακτηρίων, ἅτινα δὲν παρήγαγον ποσῶς σπόρια, οὐδόλως κινοῦνται, εἶνε νεκρά. Ἐὰν τὰ σπόρια ἐκαλύπτοντο τυχὸν ὑπὸ τῆς μεμβράνης τῶν βακτηρίων, διαρρηγνύουσι ταύτην, ἂν δὲν εἶχεν ἤδη μεταβληθῇ εἰς βλένναν, μεγεθύνονται καὶ ἐπιμηκύνονται, οὕτω δὲ μετὰ 8—12 ὥρας φθάνουσι τὸ μέγεθος τῶν πρώην βακτηρίων ἀφ' ὧν παρήχθησαν, τουτέστι γίνονται πάλιν ἱκανά, ὅπως διαιρεθῶσι διὰ διαφραγμάτων καὶ παραγάγωσι νέα σπόρια.

Τοιαύτη συντόμως εἶνε ἡ πορεία τῆς ἀναπτύξεως ἣν διατρέχει Βάκκιλος τὸ μεγαθήριον ἀπὸ τῆς γενεσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς σποριογονίας. Ἤδη ῥίψωμεν τὸ βλέμμα ἡμῶν καὶ ἐπὶ τῆς λοιπῆς σπείρας τῶν βακτηρίων καὶ θεωρήσωμεν γενικῶς τὰς διαφόρους αὐτῶν μορφὰς καὶ τὰ εἴδη.

[Ἕπεται συνέχεια].

Σπ. Μηλιαράκης

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ

Ὅ,τι ἔγραψεν ὁ κ. Δημητριάδης γινόμενον ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, τῇ Σκιάθῳ, ὅτι δηλαδὴ οἱ ἀπόμαχοι τῶν ἐμποροπλοιάρχων ἑκάστην πρωΐαν πρὶν ἢ μεταβῶσιν εἰς τὰς ἐργασίας των συνέρχονται ἐν τῇ πρὸ τῆς ἐκκλησίας πλατείᾳ καὶ ἐπισκοποῦντες ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου σημείου τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ὁρίζοντος ἀποφαίνονται περὶ τοῦ μέλλοντος καιροῦ μετὰ πιθανότητος ἐπιτυχίας, τοῦτο οὐδόλως ἐφάνη ἡμῖν παράδοξον. Οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐνησχολοῦντο εἴτε ἐξ ἀνάγκης εἴτε ἐκ περιεργίας ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος φαινομένων νὰ ὁρίζωσι τὸ ποιὸν τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καλὸν ἢ κακὸν χειμῶνα. Ἐν Ἰουδαίᾳ ἐγνώριζον τὰς εὐδίας ἢ βροχερὰς ἡμέρας ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος φαινομένων σημείων κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Διὸ καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐπιπλήττων αὐτοὺς ἔλεγεν· «Ὀψίας γινομένης λέγετε· *εὐδία*· πυρράζει (= πυρρὸς, κόκκινος) ὁ οὐρανός. Καὶ πρωΐ (λέγετε): *Σήμερον χειμών*· πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός».

Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν περὶ ταῦτα ἴσως οἱ μάλιστα ἀσχολούμενοι, ὡς μαρτυροῦσι καὶ αἱ σωζόμεναι παροιμίαι. Γνωρίζοντες ἐκ πείρας ὅτι ὁ Καικίας (Β Α) συνῆγε τὰ νέφη ἔλεγον·

Ἕλκων ἐφ' ἑαυτόν ὥς περ ὁ Καικίας νέφος.

Ὁ δὲ Πλούταρχος παρατηρεῖ· «Ὡς γὰρ ὁ Καικίας τὰ νέφη, καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκει τὰς λοιδορίας.»

Γνωρίζοντες ὡσαύτως ὅτι μετὰ χιόνα καὶ πάχνην ἐπέρχεται ὁρμητικῶς ὁ νότος ἔλεγον·

Φιλεῖ δὲ νότος μετὰ πάχνην.

Ἐκ πείρας γνωρίζοντες ὅτι ὁ νυκτερινὸς βορρᾶς δὲν διαρκεῖ πλέον τῶν τριῶν ἡμερῶν ἔλεγον·

Οὔποτε νυκτερινὸς βορέας τρίτον ἵκετο φέγγος.

Ἐκ πείρας γνωρίζοντες ὅτι ὁ βορρᾶς ἐν ἀρχῇ εἶνε ὁρμητικός, ὁ δὲ νότος, ὅταν παύῃ, συνεβούλευον νὰ πλέωσιν

ἀρχομένου τε νότου καὶ λήγοντος βορέαο.

Τῆς παροιμίας ταύτης χρῆσιν ποιοῦνται καὶ οἱ ἡμέτεροι ναυτικοὶ συμβουλεύοντες

Γέρω βοριᾶ ἀρμένιζε
καὶ νότο παληκάρι.

διὰ μὲν τοῦ γέροντος ἐννοοῦντες, ὡς νομίζομεν, τὸν λήγοντα, διὰ δὲ τοῦ παληκαρίου τὸν ἀρχόμενον.

Ἐν Κνίδῳ καὶ Ῥόδῳ ἐγνώριζον ὅτι ὁ μὲν Λίψ [ΝΔ] ταχέως μὲν συνάγει τὰς νεφέλας, ταχέως δὲ διασκορπίζει αὐτὰς καὶ αἴθριον ποιεῖ καιρόν, ὁ δὲ Ἀργέστης (ΒΔ) συνάγει τὰς νεφέλας, διὸ καὶ ἔλεγον·

Λίψ ἄνεμος ταχὺ μὲν νεφέλας, ταχὺ δ' αἴθρια ποιεῖ,
Ἀργέστῃ δ' ἀνέμῳ πᾶσ' ἕπεται νεφέλη.

Ἐπειδὴ δὲ ἑκάστη χώρα ἴδια ἔχει σημεῖα τῶν καιρῶν, ὁ Θεόφραστος συμβουλεύει νὰ προσέχῃ τις ὅπου ἂν εὑρίσκεται. Ἐντεῦθεν καὶ κατὰ τόπους ὑπῆρξαν ἀγαθοὶ ἀστρονόμοι. Οὕτως ἐν Μηθύμνῃ τῆς Λέσβου ὁ Ματρικέτας ἐποιεῖτο τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις ἀπὸ τοῦ ὄρους Λεπετύμνου· ἐν Τενέδῳ ὁ Κλεόστρατος ἀπὸ τῆς ἐν Τροίᾳ Ἴδης· ὁ δὲ Φαεινὸς ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ Λυκαβητοῦ συνεῖδε τὰς τροπάς. Ἐκ

τῶν παρατηρήσεων τοῦ Φαεινοῦ ὁ περιώνυμος Μέτων ὁ Ἀθηναῖος ὠφεληθεὶς συνέταξε τὸν ἀπ' αὐτοῦ ὀνομασθέντα *Μετώνειον* κύκλον ἢ *ἐννεακαιδεκαετηρίδα*.

Τὸ παρατηρητικὸν τῶν ἀρχαίων δὲν κατέλιπεν ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν. Ἐντεῦθεν εἰς πᾶσαν χώραν καὶ εἰς πᾶν χωρίον οἱ ποιμένες καὶ οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ναῦται εἶνε ἔμπειροι τῶν σημείων τοῦ καιροῦ. Ἐνταῦθα, ἐν Ζακύνθῳ, ὡς προγνωστικὸν σημεῖον Ν. Α. ἀνέμου ἔχουσι τὰ ἐπικαθήμενα νέφη ἐπὶ τοῦ Σκοποῦ, κορυφῆς Ν. Α. τῆς πόλεως βουνοῦ, ὃν οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουν Ἔλατον. Διὰ τοῦτο ὅταν βλέπωσι τὸν Σκοπὸν ὑπὸ νεφῶν κεκαλυμμένον λέγουσιν·

Ὁ Σκοπὸς καπελωμένος,
μὲ Σιρόκ' εἶνε πιασμένος.

Καὶ τῷ ὄντι, ὅταν ὁ Σκοπὸς ἔχῃ νέφη, προμηνύει ἄνεμον καὶ βροχὴν ἢ αὐθημερὸν ἢ μετὰ τρεῖς ἡμέρας. Ὅταν πνέῃ ὁ Λίψ (Γαρμπῆς), φέρει βροχὰς διακεκομμένας, διὸ καὶ λέγουσιν ἐνταῦθα·

ἀγαπάω τὸν Γαρμπῆ,
γιατὶ βρέχει καὶ κρατεῖ.

Ἀλλαχοῦ ὅταν μετὰ ἀστραπὰς καὶ βροντὰς δὲν πνέῃ ὁ βορρᾶς, ἔρχεται καθαρὸς νότος, διὸ καὶ λέγουσι

ἄστραψε κ' ἐβρόντησε
καὶ δὲν ἐβόρρησε,
καθάριος νότος.

Διὰ τὶ λέγεται ἐν Τρικάλοις τῆς Θεσσαλίας,

ἂν βρέξ' ἡ Ἀπαντῆ
σαράντα ἡμέραις δὲν κρατεῖ,

ἀγνοοῦμεν.

Ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἐν γένει εἶναι παρατηρητικὸς τῶν σημείων τοῦ καιροῦ, καταφαίνεται καὶ ἐκ τῆς κοινοτάτης παροιμίας

Ἡ ἡμέρα ἡ καλὴ
φαίνετ' ἀπὸ τὸ πρωΐ.

Περὶ πολλῶν ἄλλων προγνωστικῶν σημείων ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ἡσιόδου παρατηρηθέντων καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοφράστου ἐν τῷ περὶ *Ἀνέμων* καὶ ἐν τῷ *περὶ σημείων ὑδάτων καὶ πνευμάτων καὶ χειμώνων καὶ εὐδιῶν* ἀναγραφομένων καὶ τὴν σήμερον ἔτι παρατηρουμένων καὶ ἰσχυόντων ἴσως θὰ διαλάβωμεν ἄλλοτε.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 18 Ἀπριλίου 1886.

ΚΩΝΣΤ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ.

Κατὰ τὸ τελευταῖον μηνιαῖον δελτίον τῆς δημοτικῆς ἀπογραφῆς τῶν Παρισίων, αἱ γεννήσεις ἐν τοῖς τμήμασι τῆς μεγαλοπόλεως, ἐν οἷς οἰκοῦσι πτωχοί, εἶναι πενταπλάσιαι περίπου τῶν ἐν τοῖς μτήμασι τοῖς οἰκουμένοις ὑπὸ πλουσίων.

Ο ΒΙΣΜΑΡΚ ΚΑΙ ΤΑ ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΕΙΑ

Ἐν τινι γερμανικῇ ἐφημερίδι ἐδημοσιεύθη ἡ ἑπομένη διήγησις περὶ τῆς ἀφορμῆς, ἥτις παρώρμησε τὸν Βισμαρκ νὰ προβῇ εἰς κατάργησιν τῶν χαρτοπαικτείων ἐν Πρωσσίᾳ.

Ἐν ἔτει 1865, λέγει, εὑρίσκοντο ἐν τοῖς λουτροῖς τοῦ Βάδεν πλεῖστοι ἐπιφανεῖς εὐπατρίδαι καὶ πολιτευταὶ καὶ διπλωμάται, ὧν ἡ παρουσία προσειλκύετο καὶ ἄλλο μέγα πλῆθος ξένων. Αἱ αἴθουσαι τοῦ χαρτοπαιγνίου ἦσαν πάντοτε μεσταὶ κόσμου, πλὴν δὲ τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος χαρτοπαικτῶν προσήρχοντο ἐκεῖσε καὶ πολλοὶ ἄλλοι, εἴτε ὅπως παίξωσι καὶ αὐτοί, εἴτε πρὸς θέαν τῶν παιζόντων. Ἐν τούτοις διακρίνετο ἀνήρ τις μεγαλόσωμος καὶ βαρὺς τὸ ἦθος, φορῶν στενὸν μανδύαν φαιοῦ χρώματος καὶ πῖλον μαλακὸν πλατύγυρον. Ἦτο οὗτος ὁ Βίσμαρκ, πρόεδρος τότε τοῦ πρωσσικοῦ ὑπουργείου. Πολλάκις ἐπλησίαζε καὶ ὁ Βίσμαρκ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ χαρτοπαιγνίου, καί, ὡς προδήλως ἐφαίνετο, ὅπως διασκεδάζῃ τὴν κατέχουσαν αὐτὸν ἀνίαν, ἔθετε πέντε εἰκοσάφραγκα ἐπὶ ἑνὸς παιγνιοχάρτου· ἀλλ' οὐδόλως μεριμνῶν περὶ της τύχης αὐτῶν, ἐξηκολούθει ἀταράχως τὸν περίπατόν του ἐν τῇ αἰθούσῃ, καὶ ἐπανήρχετο μετά τινα λεπτὰ ἵνα ἴδῃ ἂν ἐκέρδησε ἢ ἔχασε· ἂν εἶχε χάσῃ, ἔθετεν ἄλλα πέντε εἰκοσάφραγκα, οὐδέποτε ὅμως ἐπανελάμβανε τρὶς τὸ παιγνίδιον.

Μίαν τῶν ἡμερῶν ἦλθεν εἰς τὸ χαρτοπαικτεῖον νέος τις εὐπατρίδης ἐκ τῆς Βορείου Γερμανίας μετὰ τῆς νεαρᾶς καὶ περικαλλεστάτης συζύγου του, ἣν πρὸ ὀλίγου χρόνου εἶχε νυμφευθῇ. Οὗτος μετέσχε τοῦ παιγνιδίου μετὰ τηλικαύτης τόλμης ὥστε διήγειρε τὴν γενικὴν περιέργειαν. Κατ' ἀρχὰς ἡ τύχη ἐφάνη εὔνους πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐτράπη κατ' αὐτοῦ, καὶ ἔχασε μεγάλα ποσά· ὅσον ὅμως πλειότερον ἔχανε, τόσον ηὔξανε καὶ τὸ ἐπίθεμα. Εἰς μάτην προσεπάθει νὰ ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἡ σύζυγός του. Ἐκεῖνος ἔμενεν ἄκαμπτος καὶ ἐξηκολούθει μανιωδῶς τὸ παιγνίδιον. Ἡ σύζυγός του ἱκέτευεν αὐτόν, προσεπάθει νὰ τὸν σύρῃ ἐκτὸς τῆς καταχθονίου αἰθούσης, τὸ δὲ ὠχρὸν πρόσωπόν της ἐμαρτύρει τὴν αὔξουσαν ἀγωνίαν αὐτῆς. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀναισθητῶν πρὸς τὴν ὀδύνην τῆς συζύγου του, οὐδὲ κἂν πρὸς στιγμὴν ἀπέσπα τὸ ἄπληστον βλέμμα του ἀπὸ τῶν παιγνιοχάρτων. Ἔχασε καὶ πάλιν ἔχασε, μέχρις ὅτου μετ' ἀπώλειαν ὑπερόγκου ποσοῦ, ἀνηρεύνησε πυρετωδῶς τὰ θυλάκιά του καὶ συναγαγὼν ὅσα τῷ ὑπελείποντο χρήματα—καὶ ἀνήρχοντο ταῦτα εἰς πολλὰς χιλιάδας δραχμῶν—ἔθεσε πάντα ἐπίθεμα ἐφ' ἑνὸς παιγνιοχάρτου. Τὸ μέτωπον αὐτοῦ περιερρέετο ὑπὸ ἱδρῶτος, αἱ δὲ χεῖρες ἔτρεμον· ἡ περιέργεια τῶν παρισταμένων ἐκορυφώθη, προσῆλθε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βίσμαρκ ἵνα ἴδῃ τὸ ἀποβησόμενον. Ἀλλ' ἡ τύχη ἐφάνη καὶ πάλιν δυσμενὴς πρὸς τὸν νέον βαρῶνον, ὅστις τότε κάτωχρος στραφεὶς πρὸς σύζυγόν του ἐψιθύρισε κρυφίως ὀλίγας λέξεις εἰς τὸ οὖς αὐτῆς. Ἐξῆλθεν ἡ νέα τῆς αἰθούσης, προπορευθεῖσα τοῦ ἀνδρός της. Αἴφνης ἠκούσθη ὄπισθέν της κρότος πιστολίου καὶ ὁ νέος ἔπεσε, διατρηθείσης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διὰ σφαίρας. Πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ συζύγου της ἔστη φρίττουσα ἡ νεαρὰ γυνή, προτείνουσα ἐν ἀγωνίᾳ τὰς χεῖρας· βαλοῦσα δὲ κραυγὴν φρίκης ἔπεσεν ἀναίσθητος χαμαί. Ὡς ἦτο ἐπόμενον, πολυπληθεῖς θεράποντες προσέδραμον πανταχόθεν καὶ ἀπεκόμισαν ἐν σπουδῇ ἐκεῖθεν τὸ πτῶμα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν λιπόθυμον γυναῖκα, διότι τὰ τοιαῦτα δυστυχήματα κατὰ κανόνα, κρατοῦντα ἐν τοῖς χαρτοπαικτείοις, πρέπει ταχέως νὰ καλύπτωνται διὰ νὰ μὴ παραβλάπτηται ἡ ὑπόληψις τοῦ καταστήματος. Ἐν ᾧ ταῦτα ἐγίνοντο ἠκούσθη τις ἀναφωνῶν ἐν ὀργῇ μεγίστῃ: «Αὐτὰ πρέπει νὰ παύσωσιν ἐπὶ τέλους! Φέρουσιν ὄνειδος εἰς τὴν Γερμανίαν τοιαῦτα καταγώγια!» Ἡ φωνὴ ἦτο τοῦ Βίσμαρκ, ὅστις ἐτήρησε τὸν λόγον του. Προτοῦ νὰ παρέλθωσιν ἑπτὰ ἔτη ἔκτοτε καὶ τὸ τελευταῖον χαρτοπαικτεῖον ἐκλείσθη ἐν Γερμανίᾳ.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΚΙΝΕΖΩΝ

Ὑπάρχει ἐν Κίνᾳ βιβλίον δημοτικώτατον, τὸ *Τσιάο—Λίν—Κουάγκ*, ἤτοι Βιβλίον τοῦ γέλωτος, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰ ἡμέτερα κωμικὰ ἡμερολόγια. Τοῦτο εἶνε συλλογὴ παροιμιῶν, ἱστορικῶν λέξεων, ἀστεϊσμῶν, κωμικῶν ἀνεκδότων, ἡ δ' ἀνάγνωσις αὐτοῦ τέρπει τοὺς Κινέζους περὶ τὰ τέλη τῶν γευμάτων αὐτῶν ἢ τῶν ἑσπερίδων.

Ἐκ τῶν ἀνεκδότων τούτων μεταφέρομεν ἐνταῦθα τινὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ πνεύματος τῶν κατοίκων τοῦ Οὐρανίου Κράτους.

—

Δύο ἄνθρωποι, ὁ Σούγκ καὶ ὁ Κούγκ, θερμαίνονται πρὸ μιᾶς θερμάστρας. Ὁ Σούγκ, χαρακτῆρος ἀπαθοῦς καὶ πολύλογος, παρατηρεῖ ὅτι καίεται τὸ φόρεμα τοῦ εὐερεθίστου Κούγκ.

— Φίλε μου, λέγει πρὸς αὐτόν, ἤθελα νὰ σοῦ ὁμιλήσω δι' ἓν πρᾶγμα. Τὸ εἶδα πρὸ ὀλίγων στιγμῶν καὶ ἤθελα νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ· ἀλλ' ἐπειδὴ διηγοῦνται ὅτι ἔχεις χαρακτῆρα εὐερέθιστον, ἐδίστασα· ἀφ' ἑτέρου νομίζω ὅτι ἂν δὲν σοῦ εἰπῶ τίποτε, θὰ σὲ ἀδικήσω. Εἰς τρόπον ὥστε ἀπεφάσισα νὰ σοῦ ζητήσω τοὐλάχιστον τὴν ἄδειαν νὰ σοῦ ὁμιλήσω.

— Λοιπόν..., λέγε!

— Ἰδού, τὸ φόρεμά σου καίεται, εἶπεν ἡσύχως ὁ Σούγκ.

— Τί διάβολον! ἀνέκραξεν ὁ Κούγκ μὲ ὀργήν, βλέπων τὴν καταστροφὴν τοῦ ἐνδύματός του, δὲν ἠμποροῦσες νὰ μὲ εἰδοποιήσῃς γρηγορώτερα;

— Πόσον κακὸν χαρακτῆρα ἔχει! ἐψιθύρισεν ὁ Σούγκ ἀπομακρυνόμενος ὀλίγον. Οἱ ἄνθρωποι εἶχον δίκαιον νὰ μὲ προειδοποιήσουν!

—

Εἷς ἄνθρωπος κλέψας μίαν ἀγελάδα συνελήφθη καὶ κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τῆς *κάγκης*, τουτέστι νὰ κλεισθῇ ὁ λαιμός του ἐντὸς δύο ξύλων σκαπτῶν. Φίλοι του τινὲς ἰδόντες αὐτὸν εἰς τὴν ἐλεεινὴν ταύτην θέσιν τὸν ἠρώτησαν τί ἔκαμεν.

— Ὤ! τίποτε· εἶδα εἰς τὸν δρόμον ἕνα παληόσχοινον καὶ τὸ ἐπῆρα.

— Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον νὰ σὲ τιμωρήσουν μὲ τόσην αὐστηρότητα διότι ἐπῆρες ἀπὸ τὴν γῆν ἕνα παληόσχοινον.

—Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν... Εἰς τὴν ἄκραν τοῦ σχοινίου ἦτο δεμένη μία ἀγελάδα.

—

Λόγιος νευρικώτατος εἶχε τὴν ἀτυχίαν νὰ κατοικῇ εἰς οἰκίαν, εὑρισκομένην μεταξὺ τῶν καταστημάτων ἑνὸς σιδηρουργοῦ καὶ ἑνὸς λεβητοποιοῦ. Ὁ θόρυβος τὸν ὁποῖον ἀπετέλουν οἱ δύο ἐκεῖνοι τεχνῖται τὸν ἐτρέλλαινεν, εἶπε δὲ πρὸς ἕνα φίλον του ὅτι, ἂν μετῴκουν, θὰ ἔδιδε πρὸς αὐτοὺς ἓν καλὸν γεῦμα.

Μίαν ἡμέραν παρουσιασθέντες οἱ δύο γείτονες τῷ εἶπον ὅτι, ἐπειδὴ ἤκουσαν νὰ γίνεται λόγος διὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, ἤρχοντο νὰ τῷ ἀναγγείλωσιν ὅτι μετῴκουν.

Ὁ λόγιος προσέφερε πρὸς αὐτοὺς μεγαλοπρεπὲς γεῦμα, κατὰ δὲ τὸ ἐπιδόρπιον τοὺς ἠρώτησε ποῦ μετέβαινον.

— Ἀλλάσσομεν κατάστημα, εἶπεν ὁ λεβητοποιός· ὁ σιδηρουργὸς μεταβαίνει εἰς τὸ ἰδικόν μου μαγαζεῖον καὶ ἐγὼ εἰς τὸ ἰδικόν του.

—

Μία γυνὴ ἀέριζε διὰ ριπιδίου τὸν νεκρὸν τοῦ συζύγου της, ἀποθανόντος ἐν μέσῳ χειμῶνος.— Ἐπειδὴ δὲ τὴν ἠρώτησαν πρὸς τί τὸ παράδοξον ἐκεῖνο ἀέρισμα, ἀπήντησεν·

— Ὁ σύζυγός μου μοῦ ἐσύστησεν ἐπὶ τῆς νεκρικῆς κλίνης του νὰ περιμείνω νὰ ψυχρανθῇ τὸ σῶμά του διὰ νὰ ξαναϋπανδρευθῶ.

—

Ξυλοκόπος, φορτωμένος κλάδους, ὤθησε καθ' ὁδὸν ἕνα ἰατρόν. Οὗτος ἠθέλησε νὰ τοῦ δώσῃ ἓν ῥάπισμα.

— Κτύπησέ με μὲ τὸ πόδι, εἶπεν ὁ ξυλοκόπος, ὄχι μὲ τὸ χέρι. Προτιμῶ νὰ πονέσω περισσότερο —ἀλλὰ νὰ μὴ πέσω εἰς τὰ χέρια σου, διότι τότε θὰ εἶμαι χαμένος.

—

Ἐβίαζέ τις ἕνα φίλον του νὰ μείνῃ καὶ νὰ γευματίσῃ μαζῆ του. Ὁ φίλος ἠρνεῖτο.

— Διατί, εἶπε, δὲν δέχεσαι τὴν πρόσκλησίν μου;

— Λοιπόν! νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν· τὸ κάμνω ἐξ αἰτίας τῆς γυναικός μου. Πρέπει νὰ ὑπάγω αὐτὴν τὴν ὥραν νὰ κενώσω τὸ ποδόλουτρόν της, καὶ ἂν δὲν ὑπάγω δὲν εἰξεύρω τί θὰ μοῦ κάμῃ.

— Πῶς! εἶσαι ἀνὴρ καὶ ἀφίνεις νὰ σὲ ἐξουσιάζῃ μία γυναῖκα; Ποῖος ἤκουσε ποτὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα; Θὰ σοῦ εἰπῶ τί θὰ ἔκαμνα ἐγώ. Θὰ...

— Τί θὰ ἔκαμνες; ἠρώτησεν ἡσύχως ἡ εἰσελθοῦσα σύζυγός του χωρὶς νὰ τὴν ἐννοήσῃ.

— Θὰ... ἐπήγαινα ἀμέσως νὰ κενώσω τὸ ποδόλουτρόν της. Ἀμέσως! ἐννοεῖς;

—

Μανδαρῖνος διέταξεν ἕνα χρυσοχόον νὰ τῷ κατασκευάσῃ δύο ῥάβδους ἐκ σφυρηλάτου χρυσοῦ. Ὅταν ὁ τεχνίτης τὰς ἔφερεν, ὁ μανδαρῖνος ἠρώτησε τὴν τιμήν των.

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ χρυσοχόος, καθὼς γνωρίζει ὅλος ὁ κόσμος, ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ εἶναι ὡρισμένη, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐξοχότητά σας θὰ ζητήσω μόνον τὸ ἥμισυ τῆς τιμῆς.

— Καλά, εἶπεν ὁ μανδαρῖνος· τότε λοιπὸν πάρε τὴν μίαν ῥάβδον, κρατῶ τὴν ἄλλην, καὶ δὲν σοῦ χρεωστῶ τίποτε.

Β.

ΤΑ ΝΑΥΤΟΠΟΥΛΑ ΜΑΣ

[Ναυτικὸν ᾆσμα μελοποιηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Λαμπελὲτ καὶ ψαλὲν ὑπὸ χοροῦ κατὰ τὴν ἐν Φαλήρῳ φιλανθρωπικὴν ἑορτήν].

Ὡς πότε ἐμεῖς δίχως τιμὴ καὶ δίχως περιφάνεια,
Κακόμοιρα ναυτόπουλα, τῆς θάλασσας παιδιά,
Ὡς πότε θὰ σαπίζωμε μέσ' 'σὲ στενὰ λιμάνια
Κοντὰ στὴν ἀμμουδιά!

Ὤ, τί κατάρα, τί 'ντροπὴ!
Πάντα νὰ ζοῦμε στὸ κουπί!

—

Πότ' ἡ Νεράϊδες τοῦ γιαλοῦ κλωνιὰ μαργαριτάρια
Θὰ πλέξουνε στὰ χέρια τους στεφάνια ζηλευτὰ
Καὶ θὰ μᾶς στεφανώσουνε 'σὰν ἄξια παληκάρια
Μὲ τὰ στεφάνια αὐτά.

Μὲ τί χαρὰ καὶ προκοπὴ
Θὲ νὰ τραβοῦμε τὸ κουπί.

—

Πότε θ' ἀνοίξῃ ἡ μοῖρά μας καὶ πότε θὰ σκορπίσῃ
Τὸ σιδερένιο χέρι μας γιὰ δεύτερη φορά
Τὴ φλόγα ποῦ ξαπέστειλαν 'ς 'Ανατολὴ καὶ Δύσι
Τ' ἀθάνατα Ψαρά!

Καὶ δὲν θὲ νἆνε πλειὰ 'ντροπὴ
Ποῦ θὰ τραβοῦμε τὸ κουπί.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Σπουδαιοτάτην γεωγραφικὴν ἀνακάλυψιν ἐποίησεν ἐσχάτως ἐν ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ Ἀφρικανικοῦ ποταμοῦ Κόγκου ὁ πλοίαρχος Θόμσων. Ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων καταμετρήσεων τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης κατεδείχθη ὅτι τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ εἰσχωρεῖ εἰς τὸν ὠκεανὸν μέχρις ἀποστάσεως 550 χιλιομέτρων σχηματίζον ἑκατέρωθεν δύο μεγάλα ὑψώματα ἀποτελεσθέντα ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν ποταμίων ὑδάτων παρασυρομένων παντοειδῶν ἀντικειμένων. Ἡ θάλασσα εἰς τὰ μέρη ὅπου εἶναι τὰ ὑψώματα ἔχει βάθος 180 μέτρων μόνον, ἐν ᾧ πλησίον αὐτῶν τὸ βάθος της εἶναι 1800 μέτρων. Ἐκ τούτου συνάγεται ὅτι διὰ προσχώσεως ἐσχημάτισεν ὁ ποταμὸς ἐν τῇ θαλάσσῃ ὄρη ἔχοντα κατὰ μέσον ὅρον ὕψος 1620 μέτρων. Ὅθεν ὁ Θόμσων συμπεραίνει ὅτι μετὰ παρέλευσιν πολλοῦ χρόνου τὰ ὄρη ἐκεῖνα θὰ ἀναδύσωσιν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ θὰ σχηματισθῇ μέγιστον δέλτα τοῦ ποταμοῦ, ἀποτελούμενον ἐκ δύο ἐπιμηκεστάτων νήσων, αἵτινες θὰ διαιρῶσιν αὐτὸν εἰς τρία μέρη.

Κατὰ τὰ ἐσχάτως δημοσιευθέντα πορίσματα τῆς ἐν Σερβίᾳ ἀπογραφῆς τοῦ 1884, κατὰ τὸ τέλος Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους ἐκείνου ὁ πληθυσμὸς τῆς Σερβίας ἀνήρχετο εἰς 1 901 118 κατοίκους· τούτων μόνον 175 243 ἦσαν ἐγγράμματοι· 149 873 ὡμίλουν τὴν ῥωμουνικὴν γλῶσσαν, 1411 ἦσαν τυφλοὶ καὶ 2049 παράφρονες. Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀρρένων ὑπερέβαινε κατὰ 55040 τὸν τῶν θηλέων. Ἡ δὲ κίνησις τοῦ πληθυσμοῦ ἐν ἔτει 1884 ἦτο ὡς ἑξῆς: Γάμοι 16,869· γεννήσεις 90,143 (ὧν μόνον 848 μὴ νόμιμοι), θάνατοι 52,911, θνησιγενῆ βρέφη 1358.

Ὁ Βὲν Χάι, ὁ ἐπιτηρητὴς τῶν ἠθῶν ἐν τῷ Οὐρανίῳ κράτει, ὑπέβαλεν εἰς τὴν Σινικὴν κυβέρνησιν σχέδιον νόμου περὶ τῆς συμπεριφορᾶς τῶν γυναικῶν, σκοποῦν κυρίως νὰ θέσῃ φραγμὸν εἰς τὴν ἐπιτεινομένην εἰσαγωγὴν εὐρωπαϊκῶν ἐθίμων. Αἱ γυναῖκες ἐν Σινικῇ εἶχον ἀρχίσῃ πρό τινος νὰ περιφέρωνται ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἄνευ ἀκολουθίας καὶ τὸ χείριστον νὰ φοιτῶσιν εἰς θέατρα καὶ ἄλλους δημοσίους τόπους. Πρὸς ἄρσιν τοῦ τοιούτου ἀνηκούστου σκανδάλου παρέστη ἀνάγκη ἐπιβολῆς αὐστηροτάτων ποινῶν. Ἀλλ' οἱ Σῖναι εἶναι ἄνθρωποι πρακτικώτατοι, καὶ διὰ τοῦτο τὰς ποινὰς δὲν ἐπιβάλλουσιν εἰς τὰς γυναῖκας ἢ τὰ κοράσια, τὰς παραβαινούσας τὰ διατεταγμένα, ἀλλ' εἰς τοὺς ἄνδρας, πατέρας ἢ κηδεμόνας ἢ συζύγους, ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται αἱ γυναῖκες. Ὅθεν ὁσάκις γυνή τις διαπράξῃ προσβολὴν τῶν δημοσίων ἠθῶν τῆς Σινικῆς, ἤτοι ἐξέλθῃ μόνη εἰς περίπατον ἢ μεταβῇ εἰς θέατρον, ὁ σύζυγος αὐτῆς καταδικάζεται νὰ ὑποστῇ τὴν ποινὴν τῆς μαστιγώσεως. Οὕτω αἱ δυσηρεστημέναι κατὰ τῶν ἰδίων συζύγων ἔχουσι προχειρότατον τὸν τρόπον τῆς ἐκδικήσεως.

Ὅσον περισσότερον πνεῦμα ἔχει τις, τόσον πλειοτέρας καλλονὰς ἀνακαλύπτει ἐν τῇ φύσει. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ εἶνε ἐρωτευμένος. Διότι ὅταν ἐρᾶται, δὲν εὑρίσκει παρὰ μίαν μόνην καλλονήν. (Πασχάλ.)

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ 1886—472.